ShriMachhakaracharya
Vivekchuramani
विवेक चूडामणि
Sanskrit
Paper – Handwritten
1920 Sambat (155 years old)
59 Folio
11.9" x 5"
Complete

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

।। विवेक चूड़ामणि ।।

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

(64)

६०७४४८

विवेकचूडामणिप्रारम्भः॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि० चू०
१

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ सर्ववेदान्तसिद्धान्तगोचरं तमगोचरम् ॥ गोवि
न्दं परमानंदं सद्गुरुं प्रणतोस्म्यहम् ॥१॥ जन्तूनां नरजन्म दुर्लभमतः पुं
स्त्वं ततो विप्रता तस्माद्वैदिकधर्ममार्गपरता विद्वत्त्वमस्मात्परम् ॥ आत्मा
नात्मविवेचनं स्वनुभवो ब्रह्मात्मना संस्थितिर्मुक्तिर्नो शतजन्मकोटिसुकृ
तैः पुण्यैर्विना लभ्यते ॥२॥ दुर्लभं त्रयमेवैतद्देवानुग्रहहेतुकम् ॥ मनु
ष्यत्वं मुमुक्षुत्वं महापुरुषसंश्रयः ॥३॥ लब्ध्वा कथंचिन्नरजन्म दु
र्लभं तत्रापि पुंस्त्वं श्रुतिपारदर्शनम् ॥ यस्त्वात्ममुक्तौ न यतेत मूढ
धीः स नात्महा स्वं विनिहंत्यसद्ग्रहात् ॥४॥ इतः कोन्वस्ति मूढात्मा यस्तु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्वार्थे प्रमाद्यति ॥ दुर्लभं मानुषं देहं प्राप्य तत्रापि पौरुषम् ॥ ५ ॥ वदंतु शास्त्रा
णि यजंतु देवान्कुर्वंतु कर्माणि भजंतु देवताः ॥ आत्मैक्यबोधेन विना
तु मुक्तिर्न सिध्यति ब्रह्मशतान्तरेऽपि ॥ ६ ॥ अमृतत्वस्य तु नाशास्ति वित्तेने
त्येव हि श्रुतिः ॥ ब्रवीति कर्मणो मुक्तेरहेतुत्वं स्फुटं यतः ॥ ७ ॥ अतो विमु २
क्त्यै प्रयतेत विद्वान्संन्यस्तबाह्यार्थसुखस्पृहः सन् ॥ सन्तं महान्तं समुपे
त्य देशिकं तेनोपदिष्टार्थसमाहितात्मा ॥ ८ ॥ उद्धरेदात्मनात्मानं मग्नं सं
सारवारिधौ ॥ योगारूढत्वमासाद्य सम्यग्दर्शननिष्ठया ॥ ९ ॥ चित्तस्य
शुद्धये कर्म न तु वस्तूपलब्धये ॥ वस्तुसिद्धिर्विचारेण न किंचित्कर्मको
संन्यस्य सर्वकर्माणि भवबंधविमुक्तये ॥ यत्यतां पण्डितैर्धीरैरात्माभ्याससमुपस्थितैः ॥२

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

टिभिः ॥१०॥ सम्यग्विचारतः सिद्धा रज्जुतत्त्वावधारणा ॥ भ्रान्त्योदि
त महासर्पभयदुःखविनाशिनी ॥११॥ अर्थस्य निश्चयो दृष्टो विचारे
ण हितोक्तितः ॥ न स्नानेन न दानेन प्राणायामशतेन वा ॥१२॥ अधि
कारिणमाशास्ते फलसिद्धिर्विशेषतः ॥ उपाया देशकालाद्याः सन्त्यस्मि
न्सहकारिणः ॥१३॥ अतो विचारः कर्त्तव्यो जिज्ञासोरात्मवस्तुनः ॥ समासा
द्य दयासिंधुं गुरुं ब्रह्मविदुत्तमम् ॥१४॥ मेधावी पुरुषो विद्वानूहापो
हविचक्षणः ॥ अधिकार्यात्मविद्यायामुक्तलक्षणलक्षितः ॥१५॥ वि
वेकिनो विरक्तस्य शमादिगुणशालिनः ॥ मुमुक्षोरेव हि ब्रह्मजिज्ञासायो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ग्यतामता॥१६॥साधनान्यत्रचत्वारिकथितानिमनीषिभिः॥येषुसत्स्वेव
यन्निष्ठायदभावेनसिध्यति॥१८॥आदौनित्यानित्यवस्तुविवेकःपरिग
ण्यते॥इहामुत्रार्थफलभोगविरागस्तदनंतरम्॥१९॥शमादिषट्कसंपत्ति
र्मुमुक्षुत्वमितिस्फुटम्॥ब्रह्मसत्यंजगन्मिथ्येत्येवंरूपोविनिश्चयः॥२०॥सो
यंनित्यानित्यवस्तुविवेकःसमुदाहृतः॥तद्वैराग्यंजुगुप्सायादर्शनश्रवणा
दिभिः॥२१॥देहादिब्रह्मपर्यंतेह्यनित्येभोग्यवस्तुनि॥विरज्यविषयव्राता
द्दोषदृष्ट्यामुहुर्मुहुः॥२२॥स्वलक्ष्येनियतावस्थामनसःशमउच्यते॥
विषयेभ्यःपरावर्त्यस्थापनंस्वस्वगोलके॥२३॥उभयेषामिंद्रियाणांसदमः

हत्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰
३

परिकीर्त्तितः॥ बाह्यानालंबनं वृत्तेरेषोपरतिरुत्तमा॥२४॥ सहनं सर्वदुःखाना
मप्रतीकारपूर्वकम्॥ चिंताविलापरहितं सा तितिक्षा निगद्यते॥२५॥ शास्त्रस्य गु
रुवाक्यस्य सत्यबुद्ध्यावधारणम्॥ सा श्रद्धा कथिता सद्भिर्यया वस्तूपलभ्यते
२६॥ सर्वदा स्थापनं बुद्धेः शुद्धे ब्रह्मणि सर्वदा॥ तत्समाधानमित्युक्तं नतु
चित्तस्य लालनम्॥२७॥ अहंकारादिदेहांतान्बंधानज्ञानकल्पितान्॥
स्वस्वरूपावबोधेन मोक्तुमिच्छा मुमुक्षुता॥२८॥ मंदमध्यमरूपापि वैरा
ग्येण शमादिना॥ प्रसादेन गुरोः सेयं प्रवृद्धा सूयते फलम्॥२९॥ वैराग्यं
च मुमुक्षुत्वं तीव्रं यस्य तु विद्यते॥ तस्मिन्नेवार्थवंतस्युः फलवंतः शमादयः॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

३०॥एतयोर्मंदतायत्रविरक्तत्वमुमुक्षयोः॥मरौसलिलवत्तत्रशमादेर्भानमा
त्रता॥३१॥मोक्षकारणसामग्र्यांभक्तिरेवगरीयसी॥स्वस्वरूपानुसंधानंभ
क्तिरित्यभिधीयते॥३२॥स्वात्मतत्वानुसंधानंभक्तिरित्यपरेजगुः॥उक्तसाध
नसम्पन्नस्तत्वजिज्ञासुरात्मनः॥३३॥उपसीदेद्गुरुंप्राज्ञंयस्माद्बंधविमोक्ष
णम्॥श्रोत्रियोऽवृजिनोऽकामहतोयोब्रह्मवित्तमः॥३४॥ब्रह्मण्युपरतः
शान्तोनिरींधनइवानलः॥अहेतुकदयासिंधुर्बंधुरानमतांसताम्॥३५॥
तमाराध्यगुरुंभक्त्याप्रह्वप्रश्रयसेवनैः॥प्रसन्नंतमनुप्राप्यपृच्छेज्ज्ञातव्य
मात्मनः॥३६॥स्वामिन्नमस्तेनतलोकबंधोकारुण्यसिंधोपतितंभवाब्धौ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰ ॥ मामुद्धरात्मीयकटाक्षदृष्ट्या ऋज्व्यातिकारुण्यसुधातिवृष्ट्या ॥३७॥ दुर्वा
४ रसंसारदवाग्नितप्तं दोधूयमानं दुरदृष्टवातैः ॥ भीतं प्रपन्नं परिपाहि मृ
त्योः शरण्यमन्यं यदहं न जाने ॥३८॥ शान्ता महान्तो निवसंति संतो वसन्तव
ल्लोकहितं चरंतः ॥ तीर्णाः स्वयं भीमभवार्णवं जनानहेतुनान्यानपि तारयं
तः ॥३९॥ अयं स्वभावः स्वत एव यत्परश्रमापनोदप्रवणं महात्मनाम् ॥ सु
धांशुरेष स्वयमर्ककर्कशप्रभाभितप्तामवति क्षितिं किल ॥४०॥ ब्रह्मानंद
रसानुभूतिकलितैः पूतैः सुशीतैर्युतैर्युष्मद्वाक्कलशोज्झितैः श्रुतिसुखैर्वा त्यि
क्यामृतैः सेचय ॥ संतप्तं भवतापदावदहनज्वालाभिरेनं प्रभो धन्यास्ते भ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वदीक्षणाक्षणागतेः पात्रीकृताः स्वीकृताः॥४१॥ कथंतरेयंभवसिंधुमेतंकावा
गतिर्मेकतमोस्त्युपायः॥जानेनकिंचित्कृपयाऽवमांप्रभोसंसारदुःखक्षतिमा
तनुष्व॥४२॥तथावदंतंशरणागतंस्वंसंसारदावानलतापतप्तम्॥निरीक्ष्य
कारुण्यरसार्द्रदृष्ट्यादद्यादभीतिंसहसामहात्मा॥४३॥विद्वान्सतस्माउपस
त्तिमीयुषेमुमुक्षवेसाधुयथोक्तकारिणे॥प्रशान्तचित्तायशमान्विता
यतत्वोपदेशंकृपयैवकुर्यात्॥४४॥माभैष्टविद्वंस्तवनास्त्यपायःसंसा
रसिंधोस्तरणेऽस्त्युपायः॥येनैवयातायतयोऽस्यपारंतमेवमार्गंतवनिर्दि
शामि॥४५॥अस्त्युपायोमहान्कश्चित्संसारभयनाशनः॥तेनतीर्त्वाभ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वांभोधिम्परमानंदमेष्यसि॥४६॥वेदान्तार्थविचारेण जायते ज्ञानमु
त्तमम्॥तेनात्यंतिकसंसारदुःखनाशो भवत्यनु॥४७॥श्रद्धाभक्तिध्या
नयोगान्मुमुक्षोर्मुक्तेर्हेतून्वक्ति साक्षाच्छ्रुतेर्गीः॥यो वा एतेष्वेव ति
ष्ठत्यमुष्य मोक्षोऽविद्याकल्पिताद्देहबंधात्॥४८॥अज्ञानयोगात्प
रमात्मनस्तव ह्यनात्मबंधस्तत एव संसृतिः॥तयोर्विवेकोदितबोधवह्निरज्ञा
नकार्यं प्रदहेत्समूलम्॥४९॥शिष्यः॥कृपया श्रूयतां स्वामिन्प्रश्नोयं क्रिय
ते मया॥यदुत्तरमहं श्रुत्वा कृतार्थः स्यां भवन्मुखात्॥५०॥को नाम बंधः
कथमेष आगतः कथं प्रतिष्ठाऽस्य कथं विमोक्षः॥कोसावनात्मा परमः स्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

आत्मानात्मनोर्विवेकः कथमेतदुच्यताम्॥५१॥ गुरुः॥ धन्योसि कृतकृत्योसि पावितं ते कुलं त्वया॥ यदविद्याबंधमुक्त्या ब्रह्मीभवितुमिच्छसि॥५२॥ ऋणमोचनकर्त्तारः पितुः सन्ति सुतादयः॥ बन्धमोचनकर्त्ता तु स्वस्मादन्यो न कश्चन॥५३॥ मस्तकन्यस्तभारादेर्दुःखमन्यैर्निवार्यते॥ क्षुधादिकृतदुःखं तु विनास्वेन न केन चित्॥५४॥ पथ्यमौषधसेवा च क्रियते येन रोगिणा॥ आरोग्यसिद्धिर्दृष्टास्य नान्यानुष्ठितकर्मणा॥५५॥ वस्तुस्वरूपं स्फुटबोधचक्षुषा स्वेनैव वेद्यं न तु पण्डितेन॥ चन्द्रस्वरूपं निजचक्षुषैव ज्ञातव्यमन्यैरवगम्यते किम्॥५६॥ अविद्याकामकर्मादिपाशबंधं विमोचितुम्॥ कः शक्नुयाद्विनात्मानं क

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ल्पकोटिशतैरपि॥५७॥ न योगेन न सांख्येन कर्मणा नो न विद्यया॥ ब्रह्मात्मैक
त्वबोधेन मोक्षः सिध्यति नान्यथा॥५८॥ वीणाया रूपसौंदर्यं तंत्रीवादनसौ
ष्ठवम्॥ प्रजारंजनमात्रं तन्न साम्राज्याय कल्पते॥५९॥ वाग्वैखरी शब्दझ
री शास्त्रव्याख्यानकौशलम्॥ वैदुष्यं विदुषां तद्वद्भुक्तये न तु मुक्तये॥६०॥
अविज्ञाते परे तत्त्वे शास्त्राधीतिस्तु निष्फला॥ विज्ञातेऽपि परे तत्त्वे शास्त्रा
धीतिस्तु निष्फला॥६१॥ शब्दजालं महारण्यं चित्तभ्रमणकारणम्॥
अतः प्रयत्नाज्ज्ञातव्यं तत्त्वज्ज्ञात्तत्त्वमात्मनः॥६२॥ अज्ञानसर्पदष्टस्य ब्रह्म
ज्ञानौषधं विना॥ किमु वेदैश्च शास्त्रैश्च किमु मंत्रैः किमौषधैः॥६३॥ नग

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

च्छति विना पानं व्याधिरो षधशब्दतः॥ विनाऽपरोक्षानुभवं ब्रह्मशब्दैर्न मुच्य
ते॥६४॥ अकृत्वा शत्रुसंहारमगत्वाऽखिलभूश्रियम्॥ राजाऽहमिति शब्दा
न्नो राजा भवितुमर्हति॥६५॥ अकृत्वा दृश्यविलयमज्ञात्वा तत्त्वमात्मनः॥
१६ बाह्यशब्दैः कुतो मुक्तिरुक्तिमात्रफलैर्नृणाम्॥६६॥ आप्तोक्तिं खननं तथो
परिशिलाद्युत्कर्षणं स्वीकृतिं निक्षेपः समपेक्ष्यते न हि बहिः शब्दैस्तु निर्गच्छ
ति॥ तद्वद्ब्रह्मविदोपदेशमननध्यानादिभिर्लभ्यते मायाकार्यतिरोहितं
स्वममलं तत्त्वं न दुर्युक्तिभिः॥६७॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन भवबंधविमुक्तये॥
स्वैरेव यत्नः कर्तव्यो रोगादाविव पण्डितैः॥६८॥ यस्त्वयाऽद्य कृतः प्रश्नो वरी

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰ यातनशास्त्रविन्मतः॥ सूत्रप्रायो निगूढार्थो ज्ञातव्यस्तु मुमुक्षुभिः॥ ६९॥ श्रृणु
७ ष्वावहितो विद्वन् यन्मया समुदीर्यते॥ तदेतच्छ्रवणात्सद्यो भवबंधाद्विमोक्ष्य
से॥ ७०॥ मोक्षस्य हेतुः प्रथमो निगद्यते वैराग्यमत्यन्तमनित्यवस्तुषु॥ ततः
शमश्चापि दमस्तितिक्षा न्यासः प्रसक्ताऽखिलकर्मणां भृशम्॥ ७१॥ ततः
श्रुतिस्तन्मननं सततध्यानं चिरं नित्यनिरंतरं मुनेः॥ ततोऽविकल्पम्परमे
त्यविद्वानिहैव निर्वाणसुखं समृच्छति॥ ७२॥ यद्बोद्धव्यं तवेदानीमात्माऽना
त्मविवेचनम्॥ तदुच्यते मया सम्यक् श्रुत्वात्मन्यवधारय॥ ७३॥ मज्जास्थि
मेदःपलरक्तचर्मत्वगाह्वयैर्धातुभिरेभिरन्वितम्॥ पादोरुवक्षोभुजपृष्ठम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्तकैरङ्गै रूपाङ्गैरूपयुक्तमेतत्॥ ७४॥ अहंममेतिप्रथितंशरीरंमोहास्पदं
स्थूलमितीर्यतेवुधैः॥ नभोनभस्वद्दहनाम्बुभूमयःसूक्ष्माणिभूतानिभ
वंतितानि॥ ७५॥ परस्परांशैर्मिलितानिभूत्वास्थूलानिचस्थूलशरीरहेत
वः॥ मात्रास्तदीयाविषयाभवन्तिशब्दादयःपञ्चसुखायभोक्तुः॥ ७६॥ यए
षुमूढाविषयेषुवद्धारागोरुपाशेनसुदुर्दमेन॥ आयांतिनिर्यांत्यधऊर्द्ध
मुच्चैःस्वकर्मदूतेनजवेननीताः॥ ७७॥ शब्दादिभिःपञ्चभिरेवपञ्चपञ्च
त्वमापुःस्वगुणेनवद्धाः॥ कुरंगमातङ्गपतङ्गमीनभृङ्गानरःपञ्चभिरंचि
तःकिमु॥ ७८॥ दोषेणतीव्रोविषयःकृष्णसर्पविषादपि॥ विषंनिहन्तिभो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ क्षारं दुस्तारं चक्षुषाप्ययम्॥७९॥विषयाशामहापाशाद्यो विमुक्तः सुदुस्त्य
८ जात्॥स एव कल्पते मुक्त्यै नान्यः षट्शास्त्रवेद्यपि॥८०॥आपातवैराग्यव
तो मुमुक्षून् भवाब्धिपारं प्रतियातुमुद्यतः॥आशाग्रहो मज्जयतेंतराले नि
गृह्य कण्ठे विनिवर्त्य वेगात्॥८१॥विषयाख्यग्रहो येन सुविरत्यसिना हतः॥
स गच्छति भवाम्भोधेः पारं प्रत्यूहवर्जितः॥८२॥विषयविषमं मार्गे गच्छ
तोनच्छबुद्धेः प्रतिपदमभिघातो मृत्युरप्येष सिद्धः॥हितसुजनगुरूक्त्या
गच्छतः स्वस्य युक्त्या प्रभवति फलसिद्धिः सत्यमित्येव विद्धि॥८३॥मोक्ष
स्य कांक्षा यदि चेत्तवास्ति त्यजाति दूराद्विषयान्विषं यथा॥पीयूषवत्तोषद

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

याक्ष मार्जवप्रशान्तिदान्तीर्भज नित्यमादरात्॥८४॥अनुक्षणंयत्परिहृत्यकृ
त्यमनाद्यविद्याकृतबन्धमोक्षणम्॥देहःपरार्थोयममुष्यपोषणेयःस
ज्जतेसस्वमनेनहन्ति॥८५॥शरीरपोषणार्थीसन्यआत्मानंदिदृक्षति॥ग्रा
हंदारुधियाधृत्वानदींतर्तुंसगच्छति॥८६॥मोहएवमहामृत्युर्मुमुक्षोर्वपुरा
दिषु॥मोहोविनिर्जितोयेनसमुक्तिपदमर्हति॥८७॥मोहंजहिमहामृत्युं
देहदारसुतादिषु॥यंजित्वामुनयोयान्तितद्विष्णोःपरमम्पदम्॥८८॥त्व
ङ्मांसरुधिरस्नायुमेदोमज्जास्थिसंकुलम्॥पूर्णंमूत्रपुरीषाभ्यांस्थूलं
निंद्यमिदंवपुः॥८९॥पञ्चीकृतेभ्योभूतेभ्यःस्थूलेभ्यःपूर्वकर्मणा॥स

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू०
८

मुत्पन्नमिदंस्थूलम्भोगायतनमात्मनः॥८०॥अवस्थाजागरस्तस्यस्थूला
र्थानुभवोयतः॥वाह्येन्द्रियैःस्थूलपदार्थसेवांस्रक्चंदनस्त्र्यादिविचित्ररूपाम्॥
करोतिजीवःस्वयमेतदात्मनातस्मात्प्रशस्तिर्वपुषोऽस्यजागरे॥८१॥सर्वोऽपि
वाह्यसंसारःपुरुषस्ययदाश्रयः॥विद्धिदेहमिमंस्थूलंगृहवद्गृहमेधिनः॥८२॥
स्थूलस्यसंभवजरामरणानिधर्माःस्थौल्यादयोवहुविधाःशिशुताद्यवस्थाः॥व
र्णाश्रमादिनियमावहुधामयाःस्युःपूजावमानसुखदुःखमुखाविशेषाः॥८३॥बु
द्धीन्द्रियाणिश्रवणंत्वगक्षिघ्राणंचजिह्वाविषयाववोधनात्॥वाक्पाणिपादंगुद
मप्युपस्थंकर्मेन्द्रियाणिप्रवणेनकर्मसु॥८४॥निगद्यतेन्तःकरणंमनोधीरहंकृति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्चित्तमितिस्ववृत्तिभिः॥ मनस्तुसंकल्पविकल्पनादिभिर्बुद्धिःपदार्थव्यवसायधर्मतः॥
९५॥ अत्राभिमानादहमित्यहंकृतिःस्वार्थानुसंधानगुणेनचित्तम्॥ ९६॥ प्राणापा
नव्यानोदानसमानाभवत्यसौप्राणः॥ स्वयमेववृत्तिभेदाद्विकृतिविभेदात्सुवर्णसलि
लादिवत्॥ ९७॥ वागादिपञ्चश्रवणादिपञ्चप्राणादिपञ्चाभ्रमुखादिपञ्च॥ बुद्ध्या
द्यविद्यापिकामकर्मणीपुर्य्यष्टकंसूक्ष्मशरीरमाहुः॥ ९८॥ इदंशरीरंशृणुसूक्ष्म
संज्ञितंलिंगंत्वपञ्चीकृतभूतसम्भवम्॥ सवासनंकर्मफलानुभावकंस्वाज्ञानतोऽ
नादिरुपाधिरात्मनः॥ ९९॥ स्वप्नोभवत्यस्यविभक्त्यवस्थास्वमात्रशेषेणविभाति
यत्र॥ स्वप्नेतुबुद्धिःस्वयमेवजाग्रत्कालीननानाविधवासनाभिः॥ १००॥ कर्त्रादिभावंप्रति दि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रीः

वि० चू० पद्मरागजतेयत्रस्वयंज्योतिरयंपरात्मा।। धीमात्रकोपाधिरशेषसाक्षीनलिप्यते

१० ले तत्कृतकर्मलेशैः।। यस्मादसंगस्ततएवकर्मभिर्नलिप्यतेकिञ्चिदुपाधिनाकृतैः।।१०१

सर्वव्यापृतिकरणंलिङ्गमिदंस्याच्चिदात्मनःपुंसः।।वास्यादिकमिवतक्ष्णस्तेनैवात्मा

भवत्यसंगोयम्।।१०२।।अंधत्वमंदत्वपटुत्वधर्माःसौगुण्यवैगुण्यवशाद्धिचक्षुषः।।

बाधिर्यमूकत्वमुखास्तथैवश्रोत्रादिधर्मानतुवेत्तुरात्मनः।।१०३।।उच्छ्वासनिश्वासवि

जृंभणक्षुत्प्रस्यंदनाद्युत्क्रमणादिकाःक्रियाः।।प्राणादिकर्माणिवदन्तितज्ज्ञाः

प्राणस्यधर्मावशनापिपासे।।१०४।।अन्तःकरणमेतेषुचक्षुरादिषुवर्ष्मणि।।अह

मित्यभिमानेनतिष्ठत्याभासतेजसा।।१०५।।अहंकारःसविज्ञेयःकर्ताभोक्ताऽभि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मान्ययम्॥ सत्वादिगुणयोगेनावस्थात्रितयमश्नुते॥ विषयाणामानुकूल्ये सुखी
दुःखी विपर्यये॥ १०७॥ सुखं दुःखं च तद्धर्मौ सदानंदस्य नात्मनः॥ आत्मार्थत्वेन
हि प्रेयान् विषयो न स्वतः प्रियः॥ १०८॥ स्वत एव हि सर्वेषामात्मा प्रियतमो य
तः॥ तत आत्मा सदानंदो नास्य दुःखं कदाचन॥ यः सुषुप्तौ निर्विषय आत्मानंदो
नुभूयते॥ १०९॥ श्रुतिः प्रत्यक्षमैतिह्यमनुमानं च जाग्रति॥ अव्यक्तनाम्नी प
रमेशशक्तिरनाद्यविद्या त्रिगुणात्मिका परा॥ कार्यानुमेया सुधियैव माया या
यया जगत्सर्वमिदं प्रसूयते॥ ११०॥ सन्नाप्यसन्नाप्युभयात्मिका नो भिन्नाप्य
भिन्नाप्युभयात्मिका नो॥ संगाप्यसंगा ह्युभयात्मिका नो महाद्भुताऽनिर्वचनी
सा सा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यरूपा॥१११॥शुद्धाऽद्वयब्रह्मविबोधनास्यासर्पभ्रमोरज्जुविवेकतोयथा॥रज
स्तमःसत्वमितिप्रसिद्धागुणास्तदीयाःप्रथितैःस्वकार्यैः॥११२॥विक्षेपशक्तीर
जसःक्रियात्मिकायतःप्रवृत्तिःप्रसृतापुराणी॥रागादयोऽस्याःप्रभवंतिनि
त्यंदुःखादयोयेमनसोविकाराः॥११३॥कामःक्रोधोलोभदंभाद्यसूयाऽहंकारे
र्ष्यामत्सराद्यास्तुघोराः॥धर्माएतेराजसाःपुंप्रवृत्तिर्यस्मादेतत्तद्रजोबंधहेतुः
॥११४॥एषावृत्तिर्नामतमोगुणस्यशक्तिर्ययावस्त्ववभासतेऽन्यथा॥से
षानिदानंपुरुषस्यसंसृतेर्विक्षेपशक्तिप्रवणस्यहेतुः॥११५॥प्रज्ञावान
पिपण्डितोऽपिचतुरोऽप्यत्यंतसूक्ष्मार्थदृग्व्यालीढस्तमसानवेत्तिबहु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धासंवोधितोपि स्फुटम्॥ भ्रान्त्यारोपितमेव साधु कलयत्यालंवते तेन दु
रगान्हंताऽसौ प्रवला दुरंततमसः शक्तिर्महत्यावृतिः॥११६॥ अभावना
वाविपरीतभावनाऽसंभावनाविप्रतिपत्तिरन्याः॥ संसर्गयुक्तंनविमुं
चति ध्रुवं विक्षेपशक्तिः क्षपयत्यजस्रम्॥११७॥ अज्ञानमूलाऽस्त्रजड लस्य
त्वनिद्राप्रमादमूढत्वमुखास्तमोगुणाः॥ एतैः प्रयुक्तो नहि वेत्ति किंचिन्नि
द्रालुवस्तंभवदेव तिष्ठति॥११८॥ सत्वं विशुद्धं जलवत्तथापि ताभ्यां
मि लित्वा सरणाय कल्पते॥ यत्रात्मविम्बः प्रतिविम्बितः सन्प्रकाशयत्य
र्कइवाऽखिलं जडम्॥११९॥ मिश्रस्य सत्वस्य भवन्ति धर्मास्त्वमानिताद्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नियमायमाद्याः॥श्रद्धाचभक्तिश्चमुमुक्षुताचदैवीचसम्पत्तिरसंनिवृत्तिः
विशुद्धसत्वस्यगुणाःप्रसादःस्वात्मानुभूतिःपरमाप्रशान्तिः॥१२०॥तृप्तिः
प्रहर्षःपरमात्मनिष्ठाययासदानंदरसंसमृच्छति॥अव्यक्तमेतत्त्रिगुणै
निरुक्तंतत्कारणंनामशरीरमात्मनः॥१२१॥सुषुप्तिरेतस्यविभक्त्यवस्था
प्रलीनसर्वेन्द्रियबुद्धिवृत्तिः॥सर्वप्रकारप्रमितिप्रशान्तिर्बीजात्मनाऽव
स्थितिरेवबुद्धेः॥१२२॥सुषुप्तिरत्राऽस्यकिलप्रतीतिःकिंचिन्नवेद्मीतिज
गत्प्रसिद्धेः॥देहेंद्रियप्राणमनोहमादयःसर्वेविकाराविषयासुखादयः
१२३॥व्योमादिभूतान्यखिलंचविश्वमव्यक्तपर्यंतमिदंह्यनात्मा॥१२४॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मायामायाकार्यंसर्वंमहदादिदेहपर्यन्तम्॥असदिदमनात्मतत्वंविद्धि
त्वंमरुमरीचिकाकल्पम्॥१२५॥अथतेसम्प्रवक्ष्यामिस्वरूपंपरमात्मनः
॥यद्विज्ञायनरोबंधान्मुक्तःकैवल्यमश्नुते॥१२६॥अस्तिकश्चित्स्वयंनित्यमहं
प्रत्ययलंबनः॥अवस्थात्रयसाक्षीसन्पञ्चकोशविलक्षणः॥१२७॥योवि
जानातिसकलंजाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु॥बुद्धितद्वृत्तिसद्भावमभावमहमिं म
त्ययम्॥१२८॥यःपश्यतिस्वयंसर्वंयन्नपश्यतिकश्चन॥यश्चेतयतिबु
ध्यादिनतद्यंचेतयत्ययम्॥१२९॥येनविश्वमिदंव्याप्तंयन्नव्याप्नोतिकिं
चन॥आभारूपमिदंसर्वंयंभांतमनुभात्ययम्॥१३०॥यस्यसन्निधि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धीगु
यः
वि॰ चू॰ मात्रेणादेहेंद्रियमनोधि॥ विषयेषुस्वकीयेषुवर्त्तन्तेप्रेरिताइव॥१२१
१३ अहंकारादिदेहान्ताविषयाश्चसुखादयः॥ वेद्यन्तेघटवद्येननित्य
बोधस्वरूपिणा॥१२२॥ एषोन्तरात्मापुरुषःपुराणो निरंतराखंड
सुखानुभूतिः॥ सदैकरूपःप्रतिबोधमात्रोयेनेषितावागसवश्चरन्ति
चै १२३॥ अत्रैवसत्वात्मनिधीगुहायामव्याकृताकाशउरुप्रकाशः॥ आका
शउच्चैरविवत्प्रकाशतेस्वतेजसाविश्वमिदम्प्रकाशयन्॥१२४॥ ज्ञाता
मनोहंकृतिविक्रियाणांदेहेन्द्रियप्राणकृतक्रियाणाम्॥ अयोग्निव
न तामनुवर्त्तमानोनचेष्टतेनोविकरोतिकिंचन॥१२५॥ नजायतेनोम्रि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यतेनवर्धतेनक्षीयतेनोविकरोतिनित्यः॥ विलीयमानेऽपिवपुष्यमुष्मि
न्नलीयतेकुम्भइवांवरंस्वयम्॥१२६॥ प्रकृतिविकृतिभिन्नःशुद्धबोधस्व
भावःसदसदिदमशेषंभासयन्निर्विशेषः॥ विलसतिपरमात्माजाग्र
दादिष्ववस्थास्वहमहमितिसाक्षात्साक्षिरूपेणबुद्धेः॥१२७॥ नियमितम
नसाऽमुंत्वंस्वमात्मानमात्मन्यहमयमितिसाक्षाद्विद्धिबुद्धिप्रसादात्॥ जनि ९
मरणतरङ्गाऽपारसंसारसिंधुंप्रतरभवकृतार्थोब्रह्मरूपेणसंस्थः॥१२८॥ अत्राऽ
नात्मन्यहमितिमतिर्बंधएषोऽस्यपुंसःप्राप्तोऽज्ञानाज्जननमरणक्लेशसंपातहे
तुः॥ येनैवायंवपुरिदमसत्सत्यमित्यात्मबुध्यापुष्यत्युक्षत्यवतिविषयैस्तंतुभिः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ कोशात्कृद्धृत॥१३८॥ अतस्मिंस्तद्बुद्धिः प्रभवति विमूढस्य तमसा विवेकाभावा
१४ द्वै स्फुरति भुजगे रज्जुधिषणा॥ ततोऽनर्थव्रातो निपतति समाधातुरधिकस्त द
तो योऽसद्ग्राहः स हि भवति बंधः शृणु सखे॥१४०॥ अखण्डनित्याद्वयबोध
शक्त्या स्फुरंतमात्मानमनंतवैभवम्॥ समावृणोत्यावृतिशक्तिरेषा तमोम
यी राहुरिवार्कबिम्बम्॥१४१॥ तिरोभूते स्वात्मन्यमलतरतेजोवति पुमाननात्मा
नं मोहादहमिति शरीरं कलयति॥ ततः कामक्रोधप्रभृतिभिरमुं बंधनगु
णैः परं विक्षेपाख्या रजस उरुशक्तिर्व्यथयति॥१४२॥ महामोहग्राहग्रसनग
लितात्मावगमनो धियो नानावस्थाः स्वयमभिनयंस्तद्गुणतया॥ अपारे सं
यंस्त

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सारेविषयविषपूरेजलनिधौनिमज्योन्मज्यायंभ्रमतिकुमतिःकु
त्सितगतिः।।१४३।।भानुप्रभासंजनिताभ्रपंक्तिर्भानुंतिरोधायविजृं
भतेयथा।।आत्मोदिताहंकृतिरात्मतत्वंतथातिरोधायविजृंभतेस्वयम्।।
१४४।।कवलितदिननाथेदुर्दिनेसांद्रमेघैर्व्यथयतिहिमझंझावायुरुग्रो
यथैतान्।।अविरततमसात्मन्यावृतेमूढबुद्धिंक्षपयतिबहुदुःखैस्तीव्रविक्षे
पशक्तिः।।१४५।।एताभ्यामेवशक्तिभ्यांबंधःपुंसःसमागतः।।याभ्यांविमो
हितोदेहंमत्वात्मानंभ्रमत्ययम्।।१४६।।बीजंसंसृतिभूमिजस्यतुतमोदेहा
त्मधीरंकुरोरागःपल्लवमंबुकर्मतुवपुःस्कंधोऽसवःशाखिकाः।।अग्राणींद्रि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

संह

वि॰चू॰ यपंङ्कुतिस्त्वविषयाः पुष्पाणि दुःखं फलं नानाकर्मसमुद्भवं बहुविधं भोक्ताऽ

१५ त्र जीवः खगः॥१४७॥ अज्ञानमूलोऽयमनात्मबंधो नैसर्गिकोऽनादिरनन्त

व्य ईरितः॥ जन्माप्ययव्याधिजरादिदुःखप्रवाहपातं जनयत्यमुष्य॥१४८

नास्त्रैर्नशस्त्रैरनिलेन वह्निना छेत्तुं न शक्यो न च कर्मकोटिभिः॥ विवेक

विज्ञानमहासिना विना धातुः प्रसादेन शितेन चाञ्जसा॥१४९॥ श्रुतिप्रमा

ये णैकमतेस्वधर्मनिष्ठातयैवात्मविशुद्धिरस्य॥ विशुद्धबुद्धेः परमात्मवेदनं तेनैव

संसारसमूलनाशः॥१५०॥ कोशैरन्नमयाद्यैः पञ्चभिरात्मा न संहृतो भाति॥ नि

जशक्तिसमुत्पन्नैः शैवालपटलैरिवांबुवापीस्थम्॥१५१॥ तच्छैवालापनये

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सम्यक्सलिलंप्रतीयते शुद्धम्॥ तृष्णासंतापहरंसद्यः सौख्यप्रदंपरंपुंसः
१५२॥ पञ्चानामपिकोशानामपवादे विभात्ययंशुद्धः॥ नित्यानंदैकरसः प्र
त्यग्रूपः परः स्वयंज्योतिः॥ १५३॥ आत्मानात्मविवेकः कर्त्तव्यो वंधमुक्तये
विदुषाम्॥ तेनैवानंदीभवति स्वं विज्ञाय सच्चिदानंदम्॥ १५४॥ मुंजादिषी
स काम्इव दृश्यवर्गात्प्रत्यंचमात्मानमसंगमक्रियम्॥ विविच्य तत्र प्रविलाप्य
सर्वंतदात्मनातिष्ठतियः समुक्तः॥ १५५॥ देहोयमन्नभवनोऽन्नमयस्तुकोशो
श्चान्नेनजीवतिविनश्यतितद्विहीनः॥ त्वक्चर्ममांसरुधिरास्थिपुरीषराशि
र्नायंस्वयंभवितुमर्हतिनित्यशुद्धः॥ १५६॥ पूर्वंजनेरपिमृतेरधुनायम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्प

वि॰ चू॰ स्ति जातक्षणक्षणगुणोऽनियतस्वभावः॥ नैको जडश्च घटवत्परिदृश्य
१६ मानः स्वात्मा कथं भवति भावविकारवेत्ता॥१५७॥ पाणिपादादिमान्देहो
नात्मा व्यङ्गेऽपि जीवनात्॥ तत्तच्छक्तेरनाशाच्च न नियम्यो नियामकः॥१५८
देहतद्धर्मतत्कर्मतदवस्थादिसाक्षिणः॥ स्वत एव स्वतः सिद्धं तद्वैलक्षण्यमात्म
नः॥१५९॥ शल्यराशिर्मांसलिप्तो मलपूर्णोऽतिकश्मलः॥ कथं भवेदयं वेत्ता
स्वयमेतद्विलक्षणः॥१६०॥ त्वङ्मांसमेदोऽस्थिपुरीषराशावहंमतिं मूढज
नः करोति॥ विलक्षणं वेत्ति विचारशीलो निजस्वरूपं परमार्थरूपम्॥
१६१॥ देहोऽहमित्येव जडस्य बुद्धिर्देहे च जीवे विदुषस्त्वहं धीः॥ विवेकविज्ञा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नवतोमहात्मनोब्रह्माहमित्येवमतिःसदात्मनि॥१६२॥अत्रात्मबुद्धिंत्य
जमूढबुद्धेत्वगस्थिमेदोस्थिपुरीषराशौ॥सर्वात्मनिब्रह्मणिनिर्विक
ल्पेकुरुष्वशान्तिंपरमांभजस्व॥१६३॥देहेन्द्रियादावसतिभ्रमोदितां
विद्वानहंतांनजहातियावत्॥तावन्नतस्यास्तिविमुक्तिवार्त्ताप्यस्त्वेष
वेदान्तनयान्तदर्शी॥१६४॥छायाशरीरेप्रतिविम्बगात्रेयत्स्वप्नदेहेहृदिकल्पि
ताङ्गे॥यथात्मबुद्धिस्तवनास्तिकाचिज्जीवच्छवेऽस्मिंश्चतथैवमास्तु॥१६५
देहात्मधीरेवनृणामसद्धियांजन्मादिदुःखप्रभवस्यवीजम्॥यतस्त
तस्त्वंजहितांप्रयत्नात्त्यक्तेतुचित्तेनपुनर्भवाशा॥१६६॥कर्मेन्द्रियैः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० पञ्चभिरंचितोयंप्राणोभवेत्प्राणमयस्तुकोशः॥येनात्मवानन्नमयोनुपू
१७ र्णः प्रवर्त्यतेऽसौसकलक्रियासु॥१६७॥नैवात्मापिप्राणमयोवायुविकारो
गंतागंतावायुवदंतर्वहिरेषः॥यस्मात्किंचित्क्वापिनवेत्तीष्टमनिष्टंस्वंवाऽ
न्यंवाकिंचनन्नित्यंपरतंत्रः॥१६८॥ज्ञानेन्द्रियाणिचमनश्चमनोमयःस्या
त्कोशोममाहमितिवस्तुविकल्पहेतुः॥संज्ञादिभेदकलनाकलितोवलीयांस्तत्पू
र्वकोशमभिपूर्यविजृंभतेयः॥१६९॥पञ्चेन्द्रियैःपञ्चभिरेवहोतृभिःप्रचीय
मानोविषयाज्यधारया॥जाज्वल्यमानोबहुवासनेंधनैर्मनोमयोग्निर्दहतिप्रप
ञ्चम्॥१७०॥नह्यस्त्यविद्यामनसोऽतिरिक्तामनोह्यविद्याभवबंधहेतुः॥तस्मि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न्विनष्टेसकलंविनष्टंविजृंभितेऽस्मिन्सकलंविजृंभते॥१७१॥स्वप्नेऽर्थशू
न्येसृजतिस्वशक्त्याभोक्त्रादिविश्वंमनएवसर्वम्॥तथैवजाग्रत्यपिनो
विशेषस्तत्सर्वमेतन्मनसोविजृंभणम्॥१७२॥सुषुप्तिकालेमनसिप्रली
नेनैवास्तिकिंचित्सकलप्रसिद्धेः॥अतोमनःकल्पितएवपुंसःसंसारएत
स्यनवस्तुतोऽस्ति॥१७३॥वायुनाऽऽनीयतेमेघःपुनस्तेनैवनीयते॥मन
साकल्प्यतेबंधोमोक्षस्तेनैवकल्प्यते॥१७४॥देहादिसर्वविषयेपरिकल्प्य
रागंबध्नातितेनपुरुषंपशुवद्गुणेन॥वैरस्यमत्रविषवत्सुविधायपश्चादे
नंविमोचयतितन्मनएवबंधात्॥१७५॥तस्मान्मनःकारणमस्यजंतोर्बं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धस्यमोक्षस्यचवाविधाने॥ वंधस्यहेतुर्मलिनंरजोगुणैर्मोक्षस्यशुद्धंवि
रजस्तमस्कम्॥ १७६॥ विवेकवैराग्यगुणातिरेकाच्छुद्धत्वमासाद्यमनोवि
मुक्तये॥ भवत्यतोवुद्धिवतोमुमुक्षोस्ताभ्यांदृढाभ्यांभवितव्यमग्रे॥ १७७॥
मनोनाममहाव्याघ्रोविषयारण्यभूमिषु॥ चरत्यत्रनगच्छंतुसाधवो
येमुमुक्षवः॥ १७८॥ मनःप्रसूतेविषयानशेषान्स्थूलात्मनासूक्ष्मतया
चभोक्तुः॥ शरीरवर्णाश्रमजातिभेदान्गुणक्रियाहेतुफलानिनित्यम्
१७९॥ असंगचिद्रूपममुंविमोह्यदेहेन्द्रियप्राणगुणैर्निबध्य॥ अहंममेतिभ्र
मयत्यजस्रंमनःस्वकृत्येषुफलोपभुक्तिषु॥ १८०॥ तन्मनःशोधनंकार्यंप्रय

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ज्ञेन मुमुक्षुणा॥ विशुद्धे सति चैतस्मिन् मुक्तिः करफलायते॥१८१॥ मोक्षै
कसक्त्या विषयेषु रागं निर्मूल्य सन्न्यस्य च सर्वकर्म। सच्छ्रद्धया यः श्रवणा
दिनिष्ठो रजस्स्वभावं विधुनोति बुद्धेः॥१८२॥ अतः प्राहुर्मनोऽविद्यां प
ण्डितास्तत्वदर्शिनः॥ येनैव भ्राम्यते विश्वं वायुनेवाभ्रमण्डलम्॥१८३
अध्यासदोषात्पुरुषस्य संसृति रध्यासवंधस्त्वमुनैव कल्पितः॥ रज
स्तमोदोषवतोविवेकिनो जन्मादिदुःखस्य निदानमेतत्॥१८४॥ मनोमयो
नापि भवेत्परात्मा ह्याद्यंतवत्वात्परिणामिभावात्॥ दुःखात्मकत्वाद्विषय
त्वहेतोर्द्रष्टा हि दृश्यात्मतया न दृष्टः॥१८५॥ बुद्धिर्बुद्धीन्द्रियैः सार्द्धं सवृत्तिः

सरज्ञोहृनिलक्षणः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू०
१८

कर्त्तृलक्षणः॥ विज्ञानमयकोशः स्यात्पुंसः संसारकारणम्॥१८६॥ अनुव्र
जच्चित्प्रतिबिम्बशक्तिर्विज्ञानसंज्ञः प्रकृतेर्विकारः॥ ज्ञानक्रियावानह
मित्यजस्रं देहेन्द्रियादिष्वभिमन्यते भृशम्॥१८७॥ अनादिकालोय
महंस्वभावो जीवः समस्तव्यवहारवोढा॥ करोति कर्माण्यनुपूर्ववासनः
नि पुण्यान्यपुण्यानि च तत्फलानि॥१८८॥ भुंक्ते विचित्रास्वपि योनिषु
व्रजन्नायाति निर्यात्यधऊर्ध्वमेषः॥ अस्यैव विज्ञानमयस्य जाग्र
त्स्वप्नाद्यवस्था सुखदुःखभोगः॥ देहादिनिष्ठाश्रमधर्मकर्मगुणाभि दि
मानः सततं ममेति॥ विज्ञानकोशोयमतिप्रकाशः प्रकृष्टसान्निध्यव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शात्परात्मनः॥१८०॥अतोभवत्येषउपाधिरस्ययदात्मधीःसंसरतिभ्र
मेण॥योयंविज्ञानमयःप्राणेषुहृदिस्फुरत्स्वयंज्योतिः॥कूटस्थःसन्ना
त्माकर्त्ताभोक्ताभवत्युपाधिस्थः॥१८१॥स्वयंपरिच्छेदमुपेत्यबुद्धेस्ता
दात्म्यदोषेणपरंमृषात्मनः॥सर्वात्मकःसन्नपिवीक्षतेस्वंस्वतःपृथक्के
नमृदोघटानिव॥१८२॥उपाधिसंवद्धवशात्परात्माप्युपाधिधर्मान
नुभातितद्गुणः॥अयोविकारानविकारिवह्निवत्सदैकरूपोऽपिपरस्वभा
वात्॥शिष्यः॥१८३॥भ्रमेणाप्यन्यथावास्तुजीवभावःपरात्मनः॥तदुपा
धेरनादित्वान्नानादेर्नाशइष्यते॥१८४॥अतोऽस्यजीवभावोऽपिनित्योभ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰
२०

वतिसंसृतिः॥ननिवर्त्तेततन्मोक्षःकथंमेश्रीगुरोवद॥श्रीगुरुः॥१९५॥सम्यक्
पृष्टंत्वयाविद्वन्सावधानेनतच्छृणु॥प्रामाणिकानभवतिभ्रांत्यामोहि
तकल्पना॥१९६॥भ्रांतिंविनात्वसंगस्यनिष्क्रियस्यनिराकृतेः॥नघटे
तार्थसंबंधोनभसोनीलतादिवत्॥१९७॥स्वस्यद्रष्टुर्निर्गुणस्याऽक्रियस्य
प्रत्यग्बोधानन्दरूपस्यबुद्धेः॥भ्रांत्याप्राप्तोजीवभावोनसत्योमोहापाये
नास्त्यवस्तुस्वभावात्॥१९८॥यावद्भ्रान्तिस्तावदेवास्यसत्तामिथ्याज्ञानो
ज्जृंभितस्यप्रमादात्॥१९९॥रज्ज्वांसर्पोभ्रान्तिकालीनएवभ्रान्तेर्नाशेने
वसर्पोऽस्तितद्वत्॥१९९॥अनादित्वमविद्यायाःकार्यस्यापितथेष्यते॥उ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्पन्नायां तु विद्यायामविद्यकमनाद्यपि॥२००॥ प्रबोधे स्वाप्नवत्सर्वं सहमूलं विन
पीदं नो श्यति॥ अनाद्यपीदं नो नित्यं प्रागभाववत्स्फुटम्॥२०१॥ अनादेरपि विध्वंसः
प्रागभावस्य वीक्षितः॥ यद्बुद्ध्युपाधिसंबंधात्परिकल्पितमात्मनि॥२०२॥ जीवत्वं न त
तोऽन्यत्तु स्वरूपेण विलक्षणम्॥ संबंधः स्वात्मनो बुद्ध्या मिथ्याज्ञानपुरःसरः॥२०३॥
विनिवृत्तिर्भवेत्तस्य सम्यक्ज्ञानेन नान्यथा॥ ब्रह्मात्मैकत्वविज्ञानं सम्यक्ज्ञानं श्रु
तेर्मतम्॥२०४॥ तदात्मानात्मनोः सम्यग्विवेकेनैव सिध्यति॥ ततो विवेकः कर्तव्यः
प्रत्यगात्मसदात्मनोः॥२०५ जलं पंकवदस्पष्टं पंकापाये जलं स्फुटम्॥ असन्निवृ
त्तौ तु सदात्मनः स्फुटप्रतीतिरेतस्य भवेत्प्रतीचः॥ ततो निरासः करणीय एवास

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू दात्मनःसाध्वहमादिवस्तुनः॥२०६॥अतोनायंपरात्मास्याद्विज्ञानमयशब्दभाक्
२१ ॥विकारित्वाज्जडत्वाच्चपरिच्छिन्नत्वहेतुतः॥२०७॥दृश्यत्वाद्व्यभिचारिस्यान्नानि
त्योनित्यइष्यते॥आनंदप्रतिबिंबचुंबिततनुर्वृत्तिस्तमोजृंभितास्यादानंदमयः
८ प्रियादिगुणकःस्वेष्टार्थलाभोदये॥पुण्यस्यानुभवेविभातिकृतिनामानंदरूपः
स्वयंभूत्वानंदतियत्रसाधुतनुभृन्मात्रःप्रयत्नंविना॥२०८॥आनंदमयकोश
स्यसुषुप्तौस्फूर्तिरुत्कटा॥स्वप्नजागरयोरीषदिष्टसंदर्शनादिना॥२०९॥नैवा
यमानंदमयःपरात्मासोपाधिकत्वात्प्रकृतेर्विकारात्॥कार्यत्वहेतोःसुकृतक्रि
यायाविकारसंघातसमाहितत्वात्॥२१०॥पंचानामपिकोशानांनिषेधेयुक्ति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तःश्रुतेः॥तन्निषेधावधिःसाक्षीबोधरूपोऽवशिष्यते॥२११॥योयमात्मास्वयंज्यो
तिःपञ्चकोशविलक्षणः॥अवस्थात्रयसाक्षीसन्निर्विकारोनिरंजनः॥२१२॥सदा
सदात्मता नंदःसविज्ञेयःस्वात्मत्वेनविपश्चिता॥२१३॥शिष्यः॥मिथ्यात्वेननिषिद्धेषु
कोशेष्वेतेषुपञ्चसु॥सर्वाभावंविनाकिंचिन्नपश्याम्यत्रहेगुरो॥विज्ञेयंकिं
नुवस्त्वस्तिस्वात्मनात्रविपश्चिता॥२१४॥श्रीगुरुः॥सत्यमुक्तंत्वया
विद्वन्निपुणोसिविचारणे॥अहमादिविकारास्तेतदभावोयमप्यथ॥२१५॥सर्वेये
नाऽनुभूयन्तेयःस्वयंनानुभूयते॥तमात्मानंवेदितारंविद्धिबुध्यासुसूक्ष्मया॥२१६
तत्साक्षिकंभवेत्तत्तद्यद्यद्येनानुभूयते॥कस्याप्यननुभूतार्थेसाक्षित्वंनोपयुज्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰
२२

ते॥२१७॥असौस्वसाक्षिकोभावोयतःस्वेनानुभूयते॥अतःपरंस्वयंसाक्षात्प्रत्यगा
त्मानचेतरः॥२१८॥जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषुस्फुटतरंयोसौसमुज्जृम्भतेप्रत्यग्रूपतया
सदाहमहमित्यंतःस्फुरन्नैकधा॥नानाकारविकारभाजिनइमान्पश्यन्नहंधीमुखा
न्नित्यानंदचिदात्मनास्फुरतितंविद्धिस्वमेनंहृदि॥२१९॥घटोदकेविम्बितमर्क
विम्बमालोक्यमूढोरविमेवमन्यते॥तथाचिदाभासमुपाधिसंस्थंभ्रान्त्याहमित्ये
वजडोऽभिमन्यते॥२२०॥घटंजलंतद्गतमर्कविम्बंविहायसर्वंदिविवीक्ष्यतेऽर्कः
तटस्थएतत्त्रितयावभासकःस्वयंप्रकाशोविदुषायथातथा॥२२१॥देहंधियंचित्
प्रतिविम्बमेतद्विसृज्यबुद्धौनिहितंगुहायाम्॥द्रष्टारमात्मानमखंडबोधंसर्वप्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

काशंसदसद्विलक्षणम्॥२२२॥ नित्यंविभुंसर्वगतंसुसूक्ष्ममंतर्बहिःशून्यमनन्यमात्म
नः॥विज्ञायसम्यक्निजतत्वमेतत्पुमान्विपाप्माविजरोविमृत्युः॥२२३॥विशोकआनं
दघनोविपश्चित्स्वयंकुतश्चिन्नबिभेतिकश्चित्॥नान्योस्तिपंथाभवबंधमुक्तेर्वि
नास्वतत्वावगमंमुमुक्षोः॥२२४॥ब्रह्माऽभिन्नत्वविज्ञानंभवमोक्षस्यकारणम्॥
येनाऽद्वितीयमानंदंब्रह्मसंपद्यतेबुधः॥२२५॥ब्रह्मभूतस्तुसंसृत्यैविद्वान्नावर्तते
पुनः॥विज्ञातव्यमतःसम्यक्ब्रह्माऽभिन्नत्वमात्मनः॥सत्यंज्ञानमनंतंब्रह्मवि
शुद्धंपरंस्वतःसिद्धम्॥नित्यानंदैकरसंप्रत्यगभिन्नंनिरंतरंजयति॥२२७॥स
दिदंपरमाऽद्वैतंस्वस्माद्न्यस्यवस्तुनोऽभावात्॥नह्यन्यदस्तिकिंचित्सम्यक्परमार्थत

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ त्त्वबोधदशायाम्॥२२८॥ यदिदं सकलं विश्वं नानारूपं प्रतीतमज्ञानात्॥ तत्स
२३ र्वं ब्रह्मैव प्रत्यस्ताऽशेषभावनादोषम्॥ मृत्कार्यभूतोपि मृदो न भिन्नः कुंभोऽ
स्ति सर्वत्र तु मृत्स्वरूपात्॥ न कुम्भरूपं पृथगस्ति कुम्भः कुतो मृषा कल्पितना
ममात्रः॥२३०॥ केनाऽपि मृद्भिन्नतया स्वरूपं घटस्य संदर्शयितुं न शक्यते॥ अतो
घटः कल्पित एव मोहान्मृदेव सत्यं परमार्थभूतम्॥२३१॥ सद्ब्रह्मकार्यं सकलं स
देव तन्मात्रमेतन्न ततोऽन्यदस्ति॥ अस्तीति यो वक्ति न तस्य मोहो विनिर्गतो निद्रि
तवत्प्रजल्पः॥२३२॥ ब्रह्मैवेदं विश्वमित्येव वाणी श्रौती ब्रूतेऽथर्वनिष्ठा वरिष्ठा॥ तस्मा
त्सर्वं ब्रह्ममात्रं हि विश्वं नाधिष्ठानाद्भिन्नतारोपितस्य॥२३३॥ सत्यं यदि स्याज्जगदेतदा

त्म

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्मनोऽनंतत्वहानिर्निगमाऽप्रमाणता॥ असत्यवादित्वमपीशितुःस्यान्नैतत्त्रयंसा
धुहितंमहात्मनाम्॥२३४॥ ईश्वरोवस्तुतत्वज्ञोनचाहंतेष्ववस्थितः॥ नचमत्स्था
निभूतानीत्येवमेवव्यचीक्लृपत्॥२३५॥ यदिसत्यंभवेद्विश्वंसुषुप्तावुपलभ्यता
म्॥ यन्नोपलभ्यतेकिंचिदतोऽसत्स्वप्नवन्मृषा॥२३६॥ अतःपृथङ्नास्तिजगत्प
रात्मनःपृथक्प्रतीतिस्तुमृषागुणाहिवत्॥ आरोपितस्यास्तिकिमर्थवत्ताऽधि
ष्ठानमाभातितथाभ्रमेण॥२३७॥ भ्रान्तस्ययद्यद्भ्रमतःप्रतीतंब्रह्मैवतत्तद्र
जतंहिशुक्तिः॥ इदंतयाब्रह्मसदैवरूप्यतेत्वारोपितंब्रह्मणिनाममात्रम्॥२३८॥
अतःपरंब्रह्मसदद्वितीयंविशुद्धविज्ञानघनंनिरंजनम्॥ प्रशान्तमाद्यंतविही

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नमक्रियंनिरंतरानंदरसस्वरूपम् ॥२३९॥ निरस्तमायाकृतसर्वभेदंनित्यंध्रुवं
निष्कलमप्रमेयम् ॥ अरूपमव्यक्तमनाख्यमव्ययंज्योतिःस्वयंकिंचिदि
दंचकास्ति ॥२४०॥ ज्ञातृज्ञानज्ञेयशून्यमनंतंनिर्विकल्पकम् ॥ केवलाऽख
ण्डचिन्मात्रंपरंतत्त्वंविदुर्बुधाः ॥२४१॥ अहेयमनुपादेयंमनोवाचामगो
चरम् ॥ अप्रमेयमनाद्यंतंब्रह्मपूर्णमहंमहः ॥२४२॥ तत्त्वंपदाभ्यामभि
धीयमानयोर्ब्रह्मात्मनोःशोधितयोर्विशुद्धम् ॥ श्रुत्यातयोस्तत्त्वमसीति
सम्यगेकत्वमेवप्रतिपाद्यतेमुहुः ॥२४३॥ ऐक्यंतयोर्लक्षितयोर्नवाच्ययो
र्निगद्यतेऽन्योन्यविरुद्धधर्मिणोः ॥ खद्योतभान्वोरिवराजभृत्ययोः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कूपाम्बुराश्योः परमाणुमेर्वोः ॥२४४॥ तयोर्विरोधोयमुपाधिकल्पितो नवा
स्तवः कश्चिदुपाधिरेषः ॥ ईशस्य मायामहदादिकारणं जीवस्य कार्यं श्रृ
णु पञ्चकोशः ॥२४५॥ एतावुपाधी परजीवयोस्तयोः सम्यङ्निरासे न प
रो न जीवः ॥ राज्यं नरेन्द्रस्य भटस्य खेटस्तयोरपोहे न भटो न राजा ॥२४६
॥ अथात आदेश इति श्रुतिः स्वयं निषेधति ब्रह्मणि कल्पितं द्वयम् ॥ श्रुति
प्रमाणानुगृहीतबोधात्तयोर्निरासः करणीय एव ॥२४७॥ नेदं नेदं क
ल्पितत्वान्न सत्यं रज्जौ दृष्टव्यालवत्स्वप्नवच्च ॥ इत्थं दृश्यं साधुयुक्त्या
व्यपोह्य ज्ञेयः पश्चादेकभावस्तयोर्यः ॥२४८॥ ततस्तु तौ लक्षणया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विं०चू० सुलक्ष्यौ तयोरखण्डैकरसत्वसिद्धये॥ नालं जहत्या न तथाऽजहत्या किंतूभया
२५ र्थात्मिकयैव भाव्यम्॥२४८॥ सदेवदत्तोयमितीह चैकता विरुद्धधर्मांशमपास्य क
थ्यते॥ यथा तथा तत्त्वमसीति वाक्ये विरुद्धधर्मानुभयत्र हित्वा॥२५०॥ संलक्ष्य चि
न्मात्रतया सदात्मनोरखण्डभावः परिचीयते बुधैः॥ एवं महावाक्यशतेन कथ्यते ब्रह्मात्म
नोरैकमखण्डभावः॥२५१॥ अस्थूलमित्येतदसन्निरस्य सिद्धं स्वतो व्योमवदप्रत
कं: र्क्यम्॥ अतो मृषामात्रमिदं प्रतीतं जहीहि यत्स्वात्मतयाग्रहीतम्॥२५२॥ ब्रह्मा
हमित्येव विशुद्धबुद्ध्या विद्धि स्वमात्मानमखण्डबोधम्॥ मृत्कार्यं सकलं घ
टादि सततं मृन्मात्रमेवाभितस्तद्वत्सज्जनितं सदात्मकमिदं सन्मात्रमेवाखिल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

म॥ यस्मान्नास्तिसतःपरं नकिमपितत्सत्यंसआत्मास्वयंतस्मात्तत्त्वमसिप्र
शांतममलंब्रह्माऽद्वयंतत्परम्॥ निद्राकल्पितदेशकालविषयज्ञात्रादिसर्वंयथा श
मिथ्यातद्वदिहापिजाग्रतिजगत्स्वाज्ञानकार्यत्वतः॥२५४॥ यस्मादेवमिदंशरी
रकरणप्राणाहमाद्यप्यसत्तस्मात्तत्त्वमसिप्रशांतममलंब्रह्माऽद्वयंयत्परम्
जातिनीतिकुलगोत्रदूरगंनामरूपगुणदोषवर्जितम्॥ देशकालविषया
तिवर्तियद्ब्रह्मतत्त्वमसिभावयात्मनि॥२५५॥ यत्परंसकलवागगोचरं
गोचरंविमलबोधचक्षुषः॥ शुद्धचिद्घनमनादिवस्तुयद्ब्रह्मतत्त्वमसिभा
वयात्मनि॥२५६॥ षड्भिरूर्मिभिरयोगियोगिहृद्भावितंनकरणैर्विभावितम्

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० ॥बुद्ध्यवेद्यमनवद्यभूति यद्ब्रह्मतत्त्वमसि भावयात्मनि॥२५७॥ भ्रान्तिकल्पि
२९ तजगत्कलाश्रयं स्वाश्रयं च सदसद्विलक्षणम्॥ निष्कलं निरुपमानवृद्धि
यद्ब्रह्मतत्त्वमसि भावयात्मनि॥२५८॥ जन्मवृद्धिपरिणत्यपक्षयव्या
धिनाशनविहीनमव्ययम्॥ विश्वसृष्ट्यवनघातकारणं ब्रह्मतत्त्वमसि वि
भावयात्मनि॥२५९॥ अस्तभेदमनपास्तलक्षणं निस्तरंगजलराशिनि
श्चलम्॥ नित्यमुक्तमविभक्तमूर्त्ति यद्ब्रह्मतत्त्वमसि भावयात्मनि॥२६०
एकमेव सदनेककारणं कारणान्तरनिरास्यकारणम्॥ कार्यकारणविलक्षणं
स्वयं ब्रह्मतत्त्वमसि भावयात्मनि॥२६१॥ निर्विकल्पकमनल्पमक्षरं यत्क्ष

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

राक्षरविलक्षणंपरम्॥नित्यमव्ययसुखंनिरंजनंब्रह्मतत्त्वमसिभावया
त्मनि॥२६२॥यद्विभातिसदनेकधाभ्रमान्नामरूपगुणविक्रियात्मना
हेमवत्स्वयमविक्रियंसदाब्रह्मतत्त्वमसिभावयात्मनि॥२६३॥यच्चका
स्त्यनपरंपरात्परंप्रत्यगेकरसमात्मलक्षणम्॥सत्यचित्सुखमनंत
मव्ययंब्रह्मतत्त्वमसिभावयात्मनि॥२६४॥उक्तमर्थमिममात्मनिस्वयं
भावयेत्प्रथितयुक्तिभिर्धिया॥संशयादिरहितंकराम्बुवत्तेनतत्वनि
गमोभविष्यति॥२६५॥स्वंबोधमात्रंपरिशुद्धतत्त्वंविज्ञायसंघेनृप
वच्चसैन्ये॥तदात्मनैवात्मनिसर्वदास्थितोविलापयब्रह्मणिदृश्यजात

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ म्॥ बुद्धौगुहायांसदसद्विलक्षणंब्रह्मास्तिसत्यंपरमद्वितीयम्॥ तदात्मनायोऽत्रवसे
२७ द्गुहायांपुनर्नतस्यांगगुहाप्रवेशः॥२६७॥ ज्ञातेवस्तुन्यपिबलवतीवासनाऽनादि
रेषाकर्त्ताभोक्ताप्यहमितिदृढायास्यसंसारहेतुः॥ प्रत्यग्दृष्ट्यात्मनिनिवस
तासापनेयाप्रयत्नान्मुक्तिंप्राहुस्तदिहमुनयोवासनातानवंयत्॥२६८॥०
अहंममेतियोभावोदेहाक्षादावनात्मनि॥ अध्यासोऽयंनिरस्तव्योविदुषा
स्वात्मनिष्ठया॥२६९॥ ज्ञात्वास्वंप्रत्यगात्मानंबुद्धितद्वृत्तिसाक्षिणम्॥ सो
हमित्येवसद्वृत्त्यास्वान्यत्रात्ममतिं जहि॥२७०॥ लोकानुवर्त्तनंत्यक्त्वादेहानु
वर्त्तनम्॥ शास्त्रानुवर्त्तनंत्यक्त्वास्वाध्यासापनयंकुरु॥२७१॥ लोकवास

त्यक्त्वा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नयाजन्तोः शास्त्रवासनयापि च ॥ देहवासनया ज्ञानं यथावन्नैव जायते ॥२७२॥
संसारकारागृहमोक्षमिच्छोरयोमयं पादनिवद्धशृंखलम् ॥ वदंति तज्ज्ञाः पटुवा
सनात्रयं यस्माद्विमुक्तः समुपैति मुक्तिम् ॥२७३॥ जलादिसंपर्कवशात्प्रभू
तदुर्गंधधूतागरुदिव्यवासना ॥ संघर्षणेनैव विभाति सम्यग्विधूयमाने स
ति वाह्यगन्धे ॥२७४॥ अन्तःश्रितानंतदुरंतवासनाधूलीविलिप्ता परमात्म
वासना ॥ प्रज्ञातिसंघर्षणतो विशुद्धा प्रतीयते चन्दनगन्धवत्स्फुटम् ॥२७५
अनात्मवासनाजालैस्तिरोभूतात्मवासना ॥ नित्यात्मनिष्ठया तेषां नाशे
भाति स्वयं स्फुटम् ॥२७६॥ यथा यथा प्रत्यगवस्थितं मनस्तथा तथा मुञ्चति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० वाह्यवासनाः॥निःशेषमोक्षेसतिवासनानामात्मानुभूतिःप्रतिवंधशून्या॥२७७॥
२८ स्वात्मन्येवसदास्थित्यामनोनश्यतियोगिनः॥वासनानांक्षयश्चातःस्वाध्या
सापनयंकुरु॥२७८॥तमोद्वाभ्यांरजःसत्वात्सत्वंशुद्धेननश्यति॥तस्मात्सत्वम
वष्टभ्यस्वाध्यासापनयंकुरु॥२७९॥प्रारब्धंपुष्यतिवपुरितिनिश्चित्यनिश्च
लः॥धैर्यमालंब्ययत्नेनस्वाध्यासापनयंकुरु॥२८०॥नाहंजीवःपरंब्रह्मेत्य
तद्व्यावृत्तिपूर्वकम्॥वासनावेगतःप्राप्तस्वाध्यासापनयंकुरु॥२८१॥श्रुत्या
युक्त्यास्वानुभूत्याज्ञात्वासर्वात्म्यमात्मनः॥क्वचिदाभासतःप्राप्तस्वाध्यासापनयं
कुरु॥२८२॥अन्नादंनविसर्गाभ्यामीषन्नास्तिक्रियामुने॥तदेकनिष्ठयानित्यंस्वा
हा

ध्यासापनयंकुरु॥२८३॥तत्त्वमस्यादिवाक्योत्थब्रह्मात्मैकत्वबोधतः॥ब्रह्मण्यात्मदा
र्ढ्याययस्वाध्यासापनयंकुरु॥२८४॥अहंभावस्यदेहेऽस्मिन्निःशेषविलयावधि॥सावधा
नेनयुक्तात्मास्वाध्यासापनयंकुरु॥२८५॥प्रतीतिर्जीवजगतोःस्वप्नवद्भातियावता॥
तावन्निरंतरंविद्वन्स्वाध्यासापनयंकुरु॥२८६॥निद्रायालोकवार्तायाःशब्दादेरपि
विस्मृतेः॥क्वचिन्नावसरंदत्वाचिंतयात्मानमात्मनि॥२८७॥मातापित्रोर्मलोद्भूतं
मलमांसमयंवपुः॥त्यक्त्वाचंडालवद्दूरंब्रह्मीभूयकृतीभव॥२८८॥घटाकाशं
महाकाशइवात्मानंपरात्मनि॥विलाप्याखंडभावेनतूष्णींभवसदामुने॥२८९॥
स्वप्रकाशमधिष्ठानंस्वयंभूयसदात्मना॥ब्रह्मांडमपिपिंडांडंत्यज्यतांमल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भाण्डवत्॥२९०॥ चिदात्मनि सदानंदे देहारूढमहंधियम्॥ निवेश्य लिङ्गमुत्सृ-
ज्य केवलो भव सर्वदा॥२९१॥ यत्रैष जगदाभासो दर्पणांतःपुरं यथा॥ तद्ब्रह्माह
मिति ज्ञात्वा कृतकृत्यो भविष्यसि॥२९२॥ यत्सत्यभूतं निजरूपमाद्यं चिदद्व
यानंदमरूपमक्रियम्॥ तदेत्य मिथ्यावपुरुत्सृजेत च्छैलूषवद्वेषमुपात्त
मात्मनः॥२९३॥ सर्वात्मना दृश्यमिदं मृषैव नैवाहमर्थः क्षणिकत्वदर्शनात् ६
जानाम्यहं सर्वमिति प्रतीतिः कुतोहमादेः क्षणिकस्य सिद्ध्येत्॥२९४॥ अहंपदार्थस्त्व
हमादिसाक्षी नित्यः सुषुप्तावपि भावदर्शनात्॥ ब्रूते ह्यजो नित्य इति श्रुतिः स्वयं तत्प्र
त्यगात्मा सदसद्विलक्षणः॥२९५॥ विकारिणां सर्वविकारवेत्ता नित्योऽविकारो भ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स

वितुंसमर्हति॥मनोरथस्वप्नसुषुप्तिषुस्फुटंपुनःपुनर्दृष्टमसत्यमेतयोः॥२९६॥
अध्यातोऽभिमानंत्यजमांसपिण्डेपिण्डाभिमानिन्यपिबुद्धिकल्पिते॥कालत्र
याऽवाध्यमखण्डबोधंज्ञात्वास्वमात्मानमुपैहिशान्तिम्॥२९७॥त्यजाभि
मानंकुलगोत्रनामरूपाश्रमेष्वार्द्रशवाश्रितेषु॥लिङ्गस्यधर्मानपिकर्तृता
दींस्त्यक्त्वाभवाऽखण्डसुखस्वरूपः॥२९८॥संत्यन्येप्रतिबंधाःपुंसःसंसारहे
तवोदुष्टाः॥तेषामेषांमूलंप्रथमविकारोभवत्यहंकारः॥२९९॥यावत्स्या
त्स्वस्यसम्बन्धोऽहंकारेणदुरात्मना॥तावन्नलेशमात्राऽपिमुक्तिवार्त्ताविलक्ष
णा॥३००॥अहंकारग्रहान्मुक्तःस्वरूपमुपपद्यते॥चन्द्रवद्विमलःपूर्णःस

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दानंदःस्वयंप्रभः॥योवापुरेसोहमितिप्रतीतोबुध्याविक्लृप्तस्तमसातिमूढया॥तस्यै
वनिःशेषतयाविनाशेब्रह्मात्मभावःप्रतिबन्धशून्यः॥३०१॥ब्रह्मानन्दनिधि
र्महावलवताऽहंकारघोराहिना संवेष्ट्यात्मनिरक्ष्यतेगुणमयैश्चण्डैस्त्रिभि
र्मस्तकैः॥विज्ञानाख्यमहासिनाश्रुतिमताविच्छिद्यशीर्षत्रयंनिर्मूल्या
हिमिमंनिधिंसुखकरंधीरोनुभोक्तुंक्षमः॥३०२॥यावद्वायत्किञ्चिद्विषदो
षस्फूर्तिरस्तिचेद्देहे॥कथमारोग्यायभवेत्तद्वदहंताऽपियोगिनोमुक्त्यै॥
अहमोऽत्यंतनिवृत्यातत्कृतनानाविकल्पसंहृत्या॥प्रत्यक्तत्वविवेकादिदम
हमस्मीतिविन्दतेतत्वम्॥३०४॥अहंकारेकर्त्तर्यहमितिमतिम्मुञ्चसहसा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विकारात्मन्यात्मप्रतिफलजुषिस्वस्थितिमुषि॥ यदध्यासात्प्राप्ताजनिमृतिजरा
दुःखबहुला॥ प्रतीचश्चिन्मूर्तेस्तवसुखतनोःसंसृतिरियम्॥३०५॥ सदैकरू
पस्यचिदात्मनोविभोरानंदमूर्तेरनवद्यकीर्तेः॥ नैवान्यथाक्वाप्यविकारिण
स्तेविनाहमध्यासममुष्यसंसृतिः॥३०६॥ तस्मादहंकारमिमंस्वशत्रुंभो
क्तुर्गलेकंटकवत्प्रतीतम्॥ विछिद्यविज्ञानमहाऽसिनास्फुटंभुंक्ष्वात्मसा
म्राज्यसुखंयथेष्टम्॥३०७॥ ततोहमादेर्विनिवर्त्यवृत्तिंसंत्यक्तरागःप
रमार्थलाभात्॥ तूष्णींसमास्स्वात्मसुखानुभूत्यापूर्णात्मनाब्रह्मणिनिर्वि
कल्पः॥३०८॥ समूलकृत्तोपिमहानहंपुनर्व्युल्लेखितस्स्याद्यदिचेतसाक्षण

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ म॥सञ्जीव्यविक्षेपशतंकरोतिनभःस्वतःप्रावृषिवारिदोयथा॥३०९॥निग्रह्य
२९ शत्रोरहमोऽवकाशःक्वचिन्नदेयोविषयानुचिंतया॥सएवसंजीवनहेतुरस्यप्रक्षीणजं
बीरतरोरिवांबु॥३१०॥देहात्मनासंस्थितएवकामीविलक्षणःकामयिताकथंस्या
त्॥अतोऽर्थसंधानपरत्वमेवभेदप्रसक्त्याभवबंधहेतुः॥३११॥कार्यप्रवर्द्धना
द्बीजःसंकल्पःपरिदृश्यते॥कार्यनाशाद्बीजनाशस्तस्मात्कार्यंनिरोधयेत्॥३१२
वासनावृद्धितःकार्यंकार्यवृद्ध्याचवासना॥वर्द्धतेसर्वदापुंसःसंसारोननिवर्त्तते॥३१३
संसारबंधविच्छित्यैतद्द्वयंप्रदहेद्यतिः॥वासनावृद्धिरेताभ्यांचिन्तयाक्रिययाबहिः॥
३१४॥ताभ्यांप्रवर्द्धमानासासूतेसंसृतिमात्मनः॥त्रयाणांचक्षयोपायःसर्वावस्थासु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सर्वदा॥३१५॥सर्वत्रसर्वतःसर्वंब्रह्ममात्रावलोकनम्॥सद्भाववासनादार्ढ्यात्तत्त्रयंलय
मश्नुते॥३१६॥क्रियानाशेभवेच्चिंतानाशोऽस्माद्वासनाक्षयः॥वासनाप्रक्षयोमोक्षः
साजीवन्मुक्तिरिष्यते॥३१७॥सद्वासनास्फूर्त्तिविजृंभणेसत्यसौविलीनाप्यहमा
दिवासना॥अतिप्रकृष्टाप्यरुणप्रभायांविलीयतेसाधुयथातमिस्रा॥३१८॥तम
स्तमःकार्यमनर्थजातंनदृश्यतेसत्युदितेदिनेशे॥तथाऽद्वयानंदरसानुभूतौनैवास्तिबंधो
नचदुःखगंधः॥३१९॥दृश्यंप्रतीतंप्रविलापयन्स्वंसन्मात्रमानंदघनंविभावयन्॥स
थाः माहितःसन्बहिरंतरंवाकालंनयेथाःसतिकर्मबंधे॥३२०॥प्रमादोब्रह्मनिष्ठायांनकर्तव्यः र्त
कदाचन॥प्रमादोमृत्युरित्याहभगवान्ब्रह्मणःसुतः॥३२१॥नप्रमादादनर्थोऽन्यो
ज्ञानिनःस्वस्वरूपतः॥ततोमोहस्ततोऽहंधीस्ततोबंधस्ततोव्यथा॥३२२॥विषयाभिमु
खंदृष्ट्वाविद्वान्समपिविस्मृतिः॥विक्षेपयतिधीदोषैर्योषाजारमिवप्रियम्॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰ ३२३॥ यथापकृष्टं शैवालं क्षणमात्रं न तिष्ठति॥ आवृणोति तथा माया प्राज्ञं वाऽपि पराङ्मु
३२ खम्॥३२४॥ लक्ष्यच्युतं चेद्यदि चित्तमीषद्बहिर्मुखं सन्निपतेत्ततस्ततः॥ प्रमादतः प्रच्यु
तकेलिकंदुकः सोपानपंक्तौ पतितो यथा तथा॥३२५॥ विषयेष्वाविशच्चेतः संकल्प
यति तद्गुणान्॥ सम्यक्संकल्पनात्कामः कामात्पुंसः प्रवर्तनम्॥३२६॥ ततः स्वरू
पविभ्रंशो विभ्रष्टस्तु पतत्यधः॥ पतितस्य विना नाशं पुनर्नारोह ईक्ष्यते॥३२७॥
संकल्पं वर्जयेत्तस्मात्सर्वानर्थस्य कारणम्॥ अतः प्रमादान्न परोऽस्ति मृत्युर्वि
वेकिनो ब्रह्मविदः समाधौ॥३२८॥ समाहितः सिद्धिमुपैति सम्यक्समाहितात्मा भव
सावधानः॥ जीवतो यस्य कैवल्यं विदेहे च स केवलः॥३२९॥ यत्किंचित्पश्यतो भेदं
भयं ब्रूते यजुःश्रुतिः॥ यदा कदा वाऽपि विपश्चिदेष ब्रह्मण्यनंतेप्यणुमात्रभे
दम्॥ पश्यत्यथामुष्य भयं तदैव यद्वीक्षितं भिन्नतया प्रमादात्॥३३०॥ श्रुति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मृतिन्यायशतैर्निषिद्धे दृश्येऽत्रयः स्वात्ममतिं करोति॥ उपैति दुःखोपरि दुःख
जातं निषिद्धकर्त्ता स मलिम्लुचो यथा॥३३१॥ सत्याभिसंधानरतो विमुक्तो
महत्त्वमात्मीयमुपैति नित्यम्॥ मिथ्याभिसंधानरतस्तु नश्येद्दृष्टं तदेतद्य
दचौरचौरयोः॥३३२॥ यतिरसदनुसंधिं बंधहेतुं विहाय स्वयमयमहमस्मी
त्यात्मदृष्ट्यैव तिष्ठेत्॥ सुखयति ननु निष्ठा ब्रह्मणि स्वानुभूत्या हरति परमविद्याका
धिं र्यदुःखं प्रतीतम्॥३३३॥ बाह्यानुसंधिः परिवर्द्धयेत्फलं दुर्वासनामेव ततस्ततोऽ
धिकाम्॥ ज्ञात्वाऽविवेकं परिहृत्य बाह्यं स्वात्मानुसंधिं विदधीत नित्यम्॥३३४॥
बाह्ये निरुद्धे मनसः प्रसन्नता मनःप्रसादे परमात्मदर्शनम्॥ तस्मिन्सुदृष्टे भव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ वंधनाशोवहिर्निरोधःपदवीविमुक्तेः॥३३५॥कःपण्डितःसन्सदसद्विवेकीश्रुतिप्र
३३ माणःपरमार्थदर्शी॥जानन्हिकुर्याद्सतोऽवलंवंस्वपातहेतुंशुशुवन्मुमुक्षुः॥
३३६॥देहादिसंसक्तिमतोनमुक्तिर्मुक्तस्यदेहाद्यभिमत्यभावः॥सुप्तस्यनोजा
गरणंनजाग्रतःस्वप्नस्तयोर्भिन्नगुणाश्रयत्वात्॥३३७॥अन्तर्वहिःस्वंस्थिरजंग
मेषुज्ञानात्मनाधारतयाविलोक्य॥त्यक्ताऽखिलोपाधिरखण्डरूपःपूर्णात्मनायः
स्थितएषमुक्तः॥३३८॥सर्वात्मनावंधविमुक्तिहेतुःसर्वात्मभावान्नपरोस्तिकश्चि
त्॥दृश्याऽग्रहेसत्युपपद्यतेऽसौसर्वात्मभावोऽस्यसदात्मनिष्ठया॥३३९॥दृश्य
स्याऽग्रहणंकथंनुघटतेदेहात्मनातिष्ठतोवाह्यार्थानुभवप्रसक्तमनसस्तत्क्रि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यांकुर्वतः॥सन्यस्ताऽखिलधर्मकर्मविषयैर्नित्यात्मनिष्ठापरै स्तत्वज्ञैःकरणीय
मात्मनिसदानंदेछुभिर्यत्नतः॥३४०॥सार्वात्म्यसिद्धयेभिक्षोःकृतश्रवणकर्म
णः॥समाधिंविदधात्येषाशान्तोदान्तइतिश्रुतिः॥३४१॥आरूढशक्तेरहमोवि
नाशःकर्तुंनशक्यःसहसाऽपिपण्डितैः॥येनिर्विकल्पाख्यसमाधिनिश्चलास्ता
नंतराऽनंतभवाहिवासना॥३४२॥अहंबुद्ध्यैवमोहिन्यायोजयित्वावृतेर्बलात्॥
विक्षेपशक्तिःपुरुषंविक्षेपयतितद्गुणैः॥३४३॥विक्षेपशक्तिविजयोविषमोविधातुं
निःशेषमावरणशक्तिनिवृत्त्यभावे॥दृग्दृश्ययोःस्फुटपयोजलवद्विभागेनश्येत्त
दावरणमात्मनिचस्वभावः॥३४४॥निःसंशयेनभवतिप्रतिबंधशून्योविक्षेपणं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू०
३४

नहितदायदिवेन्मखार्थे॥ सम्यग्विवेकस्फुटबोधजन्यो विभज्यदृग्दृश्यपदार्थतत्व
म्॥३४५॥ छिनत्तिमायाकृतमोहबंधंयस्माद्विमुक्तस्यपुनर्नसंसृतिः॥ परावरैकत्व
विवोधवह्निर्दहत्यविद्या गहनंसशेषम्॥३४६॥ किंस्यात्पुनःसंसरणस्यबीजम
द्वैतभावंसमुपेयुषोऽस्य॥ आवरणस्यनिवृत्तिर्भवतिचसम्यक्पदार्थदर्शनतः॥
मिथ्याज्ञानविनाशस्तद्विक्षेपजनितदुःखनिवृत्तिः॥३४७॥ एतत्त्रितयंदृष्टंसम्य
ग्रज्जुस्वरूपविज्ञानात्॥ तस्माद्वस्तुतत्वंज्ञातव्यंबंधविमुक्तयेविदुषा॥३४८॥ अयो
ग्नियोगादिवसत्समन्वयान्मात्रादिरूपेणविजृंभतेधीः॥ तत्कार्यमेतत्त्रितयंयतोमृ
षादृष्टंभ्रमस्वप्नमनोरथेषु॥३४९॥ अतोविकाराःप्रकृतेरहंमुखादेहावसानाविष

याश्चसर्वे॥लक्षणान्यथाभावतयाह्यमीषामसत्त्वमात्मातुकदापिनान्यथा॥३५०॥
नित्याऽद्वयाऽखंडचिदेकरूपोबुद्ध्यादिसाक्षीसदसद्विलक्षणः॥अहंपदप्रत्यय
लक्षितार्थःप्रत्यक्सदानंदघनःपरात्मा॥३५१॥इत्थंविपश्चित्सदसद्विभज्यनि
श्चित्यतत्त्वंनिजबोधदृष्ट्या॥ज्ञात्वास्वमात्मानमखंडबोधंतेभ्योविमुक्तःस्वयमेवशा
म्यति॥३५२॥सप्तभूमिकाः॥ज्ञानभूमिःशुभेच्छाख्याप्रथमासमुदाहृता॥विचारणा
द्वितीयाख्यातृतीयातनुमानसा॥सत्त्वापत्तिश्चतुर्थीस्यात्ततोऽसंसक्तिनामिका॥पदा
र्थाऽभाविनीषष्ठीसप्तमीतुर्यगास्मृता॥३५४॥अज्ञानहृदयग्रंथेर्निःशेषविलय
स्तदा॥समाधिनाऽविकल्पेनयदाऽद्वैतात्मदर्शनम्॥३५५॥त्वमहमिदमितीयं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ कल्पनाबुद्धिदोषात्तत्र भवति परमात्मन्यद्वये निर्विशेषे॥प्रविलयति समाधावस्य सर्वो
३५ विकल्पो विलयनमुपगच्छेद्वस्तुतत्वाऽवधृत्या॥३५६॥शान्तो दान्तः परमुपरतः क्षां
तियुक्तः समाधिं कुर्वन्नित्यं कलयति यतिः स्वस्य सर्वात्मभावम्॥तेनाऽविद्याति
मिरजनितान्साधु दग्ध्वा विकल्पान्ब्रह्माकृत्या निवसति सुखं निष्क्रियो निर्वि
कल्पः॥३५७॥समाहिता ये प्रविलाप्य बाह्यं श्रोत्रादि चेतः स्वमहं चिदात्मनि॥त ए
व मुक्ता भवपाशबंधैर्नान्येऽतिपारोक्ष्यकथाभिधायिनः॥३५८॥उपाधियोगा
त्स्वयमेव भिद्यते चोपाध्यपोहे स्वयमेव केवलः॥तस्मादुपाधेर्विलयाय विद्वान्वसे
त्सदाकल्पसमाधिनिष्ठया॥३५९॥सति सक्तो नरो याति सद्भावं ह्येकनिष्ठया॥की

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

टकोभ्रमरंध्यायन्भ्रमरत्वायकल्पते॥३६०॥क्रियान्तरासक्तिमपास्यकीटकोध्याय
न्नलित्वंह्यलिभावमृच्छति॥तथैवयोगीपरमात्मतत्वंध्यात्वासमायातितदेक
निष्ठया॥३६१॥अतीवसूक्ष्मंपरमात्मतत्वंनस्थूलदृष्ट्याप्रतिपत्तुमर्हति॥समा
धिनाऽत्यन्तसुसूक्ष्मवृत्त्याज्ञातव्यमार्यैरतिशुद्धबुद्धिभिः॥३६२॥यथासुव
र्णंपुटपाकशोधितंत्यक्त्वामलंस्वात्मगुणंसमृच्छति॥तथामनःसत्वरज
स्तमोमलंध्यानेनसंत्यज्यसमेतितत्वम्॥३६३॥निरंतराभ्यासवशात्तदि
त्थंपक्वंमनोब्रह्मणिलीयतेयदा॥तदासमाधिःसविकल्पवर्जितःस्वतोऽद्व
यानंदरसानुभावकः॥३६४॥समाधिनाऽनेनसमस्तवासनाग्रंथेर्विनाशोऽखि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विचू०
३६

लकर्मनाशः॥अतोन्तर्बहिःसर्वतएवसर्वदास्वरूपविस्फूर्तिरयत्नतःस्यात्॥३६५॥श्रु
तेःशतगुणंविद्यान्मननंमननादपि॥निदिध्यासंलक्षगुणमनंतंनिर्विक
ल्पकम्॥३६६॥निर्विकल्पकसमाधिनास्फुटंब्रह्मतत्त्वमवगम्यतेध्रुवम्॥नान्य
थाचलतयामतेःपरंप्रत्ययांतरविमिश्रितंभवेत्॥३६७॥अतःसमाधत्स्वय
तेंद्रियःसन्निरंतरंशांतमनाःप्रतीचि॥विध्वंसयध्वांतमनाद्यविद्ययाकृतंसदे निध्या
कत्वविलोकनेन॥३६८॥योगस्यप्रथमंद्वारंवाङ्निरोधोऽपरिग्रहः॥निराशा
चनिरीहाचनित्यमेकांतशीलता॥३६९॥एकांतस्थितिरिंद्रियोपरमणेहे
तुर्दमश्चेतसःसंरोधेकरणंशमेनविलयंयायादहंवासना॥तेनानंदरसानुभूति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रचलाब्राह्मीसदायोगिनस्तस्माच्चित्तनिरोधएवसततंकार्यःप्रयत्नान्मुने॥३७०॥
वाचंनियच्छात्मनितंनियच्छबुद्धौधियंयच्छचबुद्धिसाक्षिणि॥तंचापिपूर्णा
त्मनिनिर्विकल्पेविलाप्यशान्तिंपरमांभजस्व॥३७१॥देहप्राणेन्द्रियमनोबु
द्ध्यादिभिरुपाधिभिः॥यैर्यैर्वृत्तेःसमायोगस्तत्तद्भावोऽस्ययोगिनः॥३७२॥
संदृश्यतेसदानंदरसानुभवविप्लवः॥तन्निवृत्त्यैमुनेःसम्यक्सर्वोपरमणं
सुखम्॥३७३॥अन्तस्त्यागोवहिस्त्यागोविरक्तस्यैवयुज्यते॥त्यजत्यंतर्व
हिःसङ्गंविरक्तस्तुमुमुक्षया॥३७४॥वहिस्तुविषयैःसङ्गंतथान्तरहमा
दिभिः॥विरक्तएवशक्नोतित्यक्तुंब्रह्मणिनिष्ठितः॥३७५॥वैराग्यबोधौ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ पुरुषस्य पक्षिवत्पक्षौ विजानीहि विचक्षणत्वम्॥ विमुक्तिसौधाग्रतला
३७ धिरोहणं ताभ्यां विना नान्यतरेण सिध्यति॥३७६॥ अत्यन्तवैराग्यवतः समा
धिः समाहितस्यैव दृढप्रबोधः॥ प्रबुद्धतत्त्वस्य हि बंधमुक्तिर्मुक्तात्मनो नित्य
सुखानुभूतिः॥३७७॥ वैराग्यान्न परं सुखस्य जनकं पश्यामि वश्यात्मनस्त
च्चेच्छुद्धतरात्मबोधसहितं स्वाराज्यसाम्राज्यधुक्॥ एतद्द्वारमजस्रमुक्तियु
वतेर्यस्मात्त्वमस्मात्परं सर्वत्राऽस्पृहया सदात्मनि सदा प्रज्ञां कुरु श्रेयसे॥
३७८॥ आशां छिंधि विषोपमेषु विषयेष्वेषैव मृत्योःसृतिस्त्यक्त्वा जातिकुलाश्र
मेष्वभिमतिं मुञ्चाऽतिदूरात्क्रियाः॥ देहादावसति त्यजात्मधिषणां प्रज्ञां कु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रूः स्वात्मनि त्वं दृष्ट्वाऽस्यमलोऽसि निर्द्वयपरं ब्रह्माऽसि यद्वस्तुतः ॥२७९॥ लक्ष्ये ब्र
ह्मणि मानसं दृढतरं संस्थाप्य बाह्येन्द्रियं स्वस्थाने विनिवेश्य निश्चलतनुश्चो
पेक्ष्य देहस्थितिम् ॥ ब्रह्मात्मैक्यमुपेत्य तन्मयतया चाखण्डवृत्त्याऽनिशं ब्रह्मानंदर
सं पिबात्मनि मुदा शून्यैः किमन्यैर्भृशम् ॥२८०॥ अनात्मचिन्तनं त्यक्त्वा कश्म
लं दुःखकारणम् ॥ चिन्तयात्मानमानंदरूपं यन्मुक्तिकारणम् ॥२८१॥ एष स्व
यंज्योतिरशेषसाक्षी विज्ञानकोशे विलसत्यजस्रम् ॥ लक्ष्यं विधायैनमसद्वि
लक्षणं ह्यखण्डवृत्त्यात्मतयानुभावय ॥२८२॥ एतमच्छिन्नया वृत्त्या प्रत्ययां
तरशून्यया ॥ उल्लेखयन्विजानीयात्स्वस्वरूपतया स्फुटम् ॥२८३॥ अत्रात्मत्वं दृढी

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰ ३८

कुर्वन्नहमादिषुसंत्यजन्॥उदासीनतयातेषुतिष्ठेत्स्फुटघटादिवत्॥२८४॥
विशुद्धमन्तःकरणंस्वरूपेनिवेश्यसाक्षिण्यवबोधमात्रे॥शनैःशनैर्निश्च
लतामुपानयन्पूर्णंस्वमेवानुविलोकयेत्ततः॥२८५॥देहेन्द्रियप्राण
मनोहमादिभिःस्वाऽज्ञानक्लृप्तैरखिलैरुपाधिभिः॥विमुक्तमात्मानम
खण्डरूपंपूर्णंमहाकाशमिवावलोकयेत्॥२८६॥घटकलशकुसूलसू
चिमुख्यैर्गगनमुपाधिशतैर्विमुक्तमेकम्॥भवतिनविविधंतथैवशु
द्धंपरमहमादिविमुक्तमेकमेव॥२८७॥ब्रह्मादिस्तंबपर्यंतामृषामात्रा
उपाधयः॥ततःपूर्णंस्वमात्मानंपश्येदेकात्मनास्थितम्॥२८८॥यत्रभ्रां

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न्याकल्पितं यद्विवेके तत्तन्मात्रं नैव तस्माद्विभिन्नम्॥ भ्रान्तेर्नाशे भ्रान्ति
दृष्टाऽहिवस्तुरज्जुस्तद्वद्विश्वमात्मस्वरूपम्॥३७९॥ स्वयं ब्रह्मा स्वयं वि
ष्णुः स्वयमिन्द्रः स्वयं शिवः॥ स्वयं विश्वमिदं सर्वं स्वस्मादन्यन्न किञ्च
न॥३८०॥ अन्तः स्वयं चाऽपि बहिः स्वयं च स्वयं पुरस्तात्स्वयमेव प
हिप्रा श्चात्॥ स्वयं ह्यवाच्यां स्वयमप्युदीच्यां तथोपरिष्टात्स्वयमप्यध
स्तात्॥३८१॥ तरङ्गफेनभ्रमबुद्बुदादि सर्वं स्वरूपेण जलं यथा तथा
हिप्रा ॥ चिदेव देहाद्यहमन्तमेतत्सर्वं चिदेवैकरसं विशुद्धम्॥३८२॥ सदे
वेदं सर्वं जगदवगतं वाङ्मनसयोः सतोऽन्यन्नास्त्येवं प्रकृतिपरसी

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न्निस्थितवतः॥ पर्यक्किंमृत्स्नायाः कलशघटकुंभाद्यवगतं वदंत्वेषभ्रांतस्त्व
महमितिमायामदिरया॥२८३॥ क्रियासमभिहारेण यत्र नान्यदिति श्रुतिः
॥ब्रवीति द्वैतराहित्यं मिथ्याध्यासनिवृत्तये॥२८४॥ आकाशवन्निर्मलनि
र्विकल्पं निःसीमनिःस्पंदननिर्विकारम्॥ अन्तर्बहिःशून्यमनन्यमद्वयं स्व
यं परं ब्रह्म किमस्ति बोध्यम्॥२८५॥ वक्तव्यं किमु विद्यतेऽत्र बहुधा ब्रह्मैव
जीवः स्वयं ब्रह्मैतज्जगदापराणु सकलं ब्रह्माऽद्वितीयं श्रुतिः॥ ब्रह्मैवाहमिति प्र
बुद्धमतयः संत्यक्तबाह्याः स्फुटं ब्रह्मीभूय वसन्ति सन्ततचिदानंदात्मनैत
द्ध्रुवम्॥२८६॥ जहि मलमयकोशेऽहंधियोत्थापिताशां प्रसभमनिलकल्पे

पाह्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लिंगदेहोऽपिपश्चात्॥निगमगदितकीर्तिंनित्यमानंदमूर्तिंस्वयमितिपरिची
यब्रह्मरूपेणतिष्ठ॥३९७॥शवाकारंयावद्भजतिमनुजस्तावदशुचिःपरेभ्यः
स्यात्क्लेशोजननमरणव्याधिनिलयः॥यदात्मानंशुद्धंकलयतिशिवाकारम
चलंतदातेभ्योमुक्तोभवतिहितदाहश्रुतिरपि॥३९८॥स्वात्मन्यारोपिताऽशेषा
भासवस्तुनिरासतः॥स्वयमेवपरंब्रह्मपूर्णमद्वयमक्रियम्॥३९९॥समाहिता
यांसतिचित्तवृत्तौपरात्मनिब्रह्मणिनिर्विकल्पे॥नदृश्यतेकश्चिदयंविकल्पः
प्रजल्पमात्रःपरिशिष्यतेततः॥४००॥असत्कल्पोविकल्पोऽयंविश्वमित्येक
वस्तुनि॥निर्विकारेनिराकारेनिर्विशेषेभिदाकुतः॥४०१॥द्रष्टृदर्शनदृश्यादि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भावशून्यैकवस्तुनि॥निर्विकारे निराकारे निर्विशेषे भिदा कुतः॥४०२॥कल्पार्णव
इवात्यन्तपरिपूर्णैकवस्तुनि॥निर्विकारे निराकारे निर्विशेषे भिदा कुतः॥४०३
तेजसीव तमो यत्र विलीनं भ्रान्तिकारणम्॥अद्वितीये परे तत्त्वे निर्विशेषे
भिदा कुतः॥४०४॥एकात्मके परे तत्त्वे भेदवार्ता कथं वसेत्॥सुषुप्तौ सुखमात्रा
यां भेदः केनावलोकितः॥४०५॥न ह्यस्ति विश्वं परतत्त्वबोधात्सदात्मनि
ब्रह्मणि निर्विकल्पे॥कालत्रये नाप्यहिरीक्षितो गुणे न ह्यम्बुबिन्दुर्मृगतृ
ष्णिकायाम्॥४०६॥मायामात्रमिदं द्वैतमद्वैतं परमार्थतः॥इति ब्रूते श्रुतिः
साक्षात्सुषुप्तावनुभूयते॥४०७॥अनन्यत्वमधिष्ठानादारोप्यस्य निरी
क्षितम्॥पण्डितै रज्जुसर्पादौ विकल्पो भ्रान्तिजीवनः॥४०८॥चित्तमूलो वि

कल्पोऽयंचित्ताभावेनकश्चन॥अतस्त्वंसमाधेहिप्रत्यग्रूपेपरात्मनि॥
४०८॥किमपिसततबोधंकेवलानन्दरूपंनिरुपममतिवेलंनित्यमुक्तंनिरीहम्॥
निरवधिगगनाभंनिष्कलंनिर्विकल्पंहृदिकलयतिविद्वान्ब्रह्मपूर्णंसमा
धौ॥४०९॥प्रकृतिविकृतिशून्यंभावनातीतभावंसमरसमसमानंमानसंबंधदू
रम्॥निगमवचनसिद्धंनित्यमस्मत्प्रसिद्धंहृदिकलयतिविद्वान्ब्रह्मपूर्णं
समाधौ॥४११॥अजरममरमस्ताभाववस्तुस्वरूपंस्तिमितसलिलरा
शिप्रख्यमाख्याविहीनम्॥शमितगुणविकारंशाश्वतंशान्तमेकंहृदिक
लयतिविद्वान्ब्रह्मपूर्णंसमाधौ॥४१२॥समाहितान्तःकरणःस्वरूपेविलो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू०
४१

कयात्मानमखण्डवैभवम्॥ विच्छिंधि बंधं भवगंधगंधितं यत्नेन पुंस्त्वं सफ
लीकुरुष्व॥४७३॥ सर्वोपाधिविनिर्मुक्तं सच्चिदानंदमद्वयम्॥ भावयात्मा
नमात्मस्थं न भूयः कल्पसेऽध्वने॥४७४॥ छायेव पुंसः परिदृश्यमान
माभासरूपेण फलानुभूत्या॥ शरीरमाराच्छववन्निरस्तं पुनर्न संध
त्त इदं महात्मा॥४७५॥ सततविमलबोधानंदरूपं समेत्य त्यज जडमल
रूपोपाधिमेतं सुदूरे॥ अथ पुनरपि नैवस्मर्यतां वांतवस्तु स्मरणवि
षयभूतं कल्पते कुत्सनाय॥४७६॥ समूलमेतत्परिदह्य वह्नौ सदात्मनि
ब्रह्मणि निर्विकल्पे॥४७७॥ ततः स्वयं नित्यविशुद्धबोधानंदात्मना

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तिष्ठतिविद्धूरिक्थः॥४१७॥प्रारब्धसूत्रग्रथितंशरीरंप्रयातुवातिष्ठतुगोरिवस्र व
क्॥नतत्पुनःपश्यतितत्ववेत्तानंदात्मनिब्रह्मणिलीनवृत्तिः॥४१८॥अ
खंडानंदमात्मानंविज्ञायस्वस्वरूपतः॥किमिच्छन्कस्यवाहेतोर्देहंपुष्णा
तितत्ववित्॥४१९॥संसिद्धस्यफलंत्वेतज्जीवन्मुक्तस्ययोगिनः॥बहिरंतःस
दानंदरसास्वादनमात्मनि॥४२०॥वैराग्यस्यफलंबोधोबोधस्योपरतिःफ
लम्॥स्वानंदानुभवाच्छांतिरेषैवोपरतेःफलम्॥४२१॥यद्युत्तरोत्तरा
भावेपूर्वपूर्वंतुनिष्फलम्॥निवृत्तिःपरमातृप्तिरानंदोऽनुपमःस्वतः॥४२२
दृष्टदुःखेष्वनुद्वेगोविद्यायाःप्रस्तुतंफलम्॥यत्कृतंभ्रांतिवेलायांनानाक

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰
४२

मंजुगुप्सितम्॥४२३॥पश्चान्नरोविवेकेनतत्कथंकर्तुमर्हति॥विद्याफलंस्या
दसतोनिवृत्तिःप्रवृत्तिरज्ञानफलंतदीक्षितम्॥तज्ज्ञाज्ञयोर्यन्मृगतृष्णिका
दौनोचेद्विदांदृष्टफलंकिमस्मात्॥४२४॥अज्ञानहृदयग्रंथेर्विनाशोयद्य
शेषतः॥अनिच्छोर्विषयःकिंनुप्रवृत्तेःकारणंस्वतः॥४२५॥वासनाऽनुद
येभोग्येवैराग्यस्यतदावधिः॥अहंभावोदयाभावोबोधस्यपरमावधिः
४२६॥लीनवृत्तेरनुत्पत्तिर्मर्यादोपरतेस्तुसा॥ब्रह्माकारतयासदास्थित
तयानिर्मुक्तबाह्यार्थधीरन्यावेदितभोग्यभोगकलनोनिद्रालुवद्बाल
वत्॥स्वप्नालोकितलोकवज्जगदिदंपश्यन्क्वचिल्लब्धधीरास्तेकश्चिदनं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्री

तपुण्यफलभुग्धन्यःसमान्योभुवि॥४२७॥स्थितप्रज्ञोयतिरयंयःसदानंदमश्नु
ते॥ब्रह्मण्येवविलीनात्मानिर्विकारोविनिष्क्रियः॥४२८॥ब्रह्मात्मनोःशोधित
योरेकभावावगाहिनी॥निर्विकल्पाचचिन्मात्रवृत्तिःप्रज्ञेतिकथ्यते॥४२९॥सु
स्थिताःसौभवेद्यस्यस्थितप्रज्ञःसउच्यते॥यस्यस्थिताभवेत्प्रज्ञायस्यानंदो
निरंतरः॥४३०॥प्रपञ्चोविस्मृतप्रायःसजीवन्मुक्तइष्यते॥लीनधीरपिजा
गर्तियोजाग्रद्धर्मवर्जितः॥४३१॥बोधोनिर्वासनोयस्यसजीवन्मुक्तइष्य
ते॥शान्तसंसारकलनःकलावानपिनिष्कलः॥यःसचित्तोऽपिनिश्चित्तः
सजीवन्मुक्तइष्यते॥वर्त्तमानेपिदेहेऽस्मिन्छायावदनुवर्त्तिनि॥४३३॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ अहंताममताऽभावोजीवन्मुक्तस्यलक्षणम्॥ अतीताऽननुसंधानंभविष्यद
४३ विचारणम्॥४३४॥ औदासीन्यमपिप्राप्तंजीवन्मुक्तस्यलक्षणम्॥ गुणदो
षविशिष्टेऽस्मिन्स्वभावेनविलक्षणे॥ सर्वत्रसमदर्शित्वंजीवन्मुक्तस्यल
क्षणम्॥४३५॥ इष्टानिष्टार्थसंप्राप्तौसमदर्शितयात्मनि॥४३६॥ उभयत्रा
ऽविकारित्वंजीवन्मुक्तस्यलक्षणम्॥ ब्रह्मानंदरसास्वादासक्तचित्त
तयायतेः॥४३७॥ अन्तर्वहिरभिज्ञानंजीवन्मुक्तस्यलक्षणम्॥ देहे
न्द्रियादौकर्तव्येममाहंभाववर्जितः॥४३८॥ औदासीन्येनयस्तिष्ठे
त्सजीवन्मुक्तइष्यते॥ विज्ञातआत्मनोयस्यब्रह्मभावःश्रुतेर्बलात्॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

४३९॥ भवबंधविनिर्मुक्तः सजीवन्मुक्त इष्यते॥ नतस्यमिथ्यार्थसमर्थनेछा
नसंग्रहस्तज्जगतोऽपिदृष्टः॥ तत्राऽनुवृत्तिर्यदिचेन्मृषार्थेननिद्रयामुक्त
इतीष्यतेध्रुवम्॥४४०॥ सासर्वदाभवेद्यस्यसजीवन्मुक्तउच्यते॥४४१॥ देहे
न्द्रियेष्वहंभाव इदंभावस्तदन्यके॥ यस्यनोभवतःक्वाऽपिसजीवन्मुक्तउ
च्यते॥४४२॥ नप्रत्यग्ब्रह्मणोर्भेदंकदापिब्रह्मसर्गयोः॥ प्रज्ञयायोवि
जानातिसजीवन्मुक्तउच्यते॥४४३॥ साधुभिःपूज्यमानेऽस्मिन्पीड्य
मानेपिदुर्जनैः॥ समभावोभवेद्यस्यसजीवन्मुक्तउच्यते॥४४४॥ य
त्रप्रविष्टाविषयाःपरेरितानदीप्रवाहाइववारिराशौ॥ लीनास्तुसन्मा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू०
४५

न्नपानविक्रियामुन्मादयंत्येषयतिर्विमुक्तः॥४४५॥विज्ञातब्रह्मतत्व
स्ययथापूर्वंनसंसृतिः॥अस्तिचेन्नसविज्ञातब्रह्मभावोवहिर्मुख॥०
४४६॥प्राचीनवासनावेगादसौसंसरतीतिचेत्॥नसदेकत्वविज्ञाना
न्मंदीभवतिवासना॥४४७॥अत्यंतकामुकस्यापिवृत्तिःकुण्ठतिमा
तरि॥तथैवब्रह्मणिज्ञातेपूर्णानंदेमनीषिणः॥४४८॥निदिध्यास
नशीलस्यबाह्यप्रत्ययईक्ष्यते॥ब्रवीतिश्रुतिरेतस्यप्रारब्धफलद
र्शनात्॥४४९॥सुखाद्यनुभवोयावत्तावत्प्रारब्धमिष्यते॥फलोदयः
क्रियापूर्वोनिष्क्रियोनहिकुत्रचित्॥अहंब्रह्मेतिविज्ञानात्कल्पको

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दिशातार्जितम्॥ संचितं विलयं याति प्रवोधात्स्वप्नकर्मवत्॥४५१॥यत्
कृतं स्वप्नवेलायां पुण्यं वा पापमुल्बणम्॥ सुप्तोत्थितस्य किं तत्स्यात्स्वर्गा
य नरकाय वा॥४५२॥ स्वमसंगमुदासीनं परिज्ञाय नभो यथा॥ न श्लिष्य
ते यतिः किंचित्कदाचिद्भाविकर्मभिः॥४५३॥ न नभो घटयोगेन सुरा
गंधेन लिप्यते॥ तथात्मोपाधियोगेन तद्धर्मैर्नैव लिप्यते॥४५४॥ ज्ञानो
ना दयात्पुरारब्धं कर्म ज्ञानान्न नश्यति॥ अदत्वा स्वफलं लक्ष्यमुद्दिश्योत्सृष्ट ६
बाणवत्॥४५५॥ व्याघ्रबुद्ध्या विनिर्मुक्तो बाणः पश्चात्तु गोमतौ॥ न
तिष्ठति छिनत्त्येव लक्ष्यं वेगेन निर्भरम्॥४५६॥ प्रारब्धं बलवत्तरं खलु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि० चू० विदां भोगेन तस्य क्षयः सम्यग्ज्ञानहुताशनेन विलयः प्राक्संचितागामि
४५ नाम्॥ ब्रह्मात्मैक्यमवेक्ष्य तन्मयतया ये सर्वदा संस्थितास्तेषां तत्त्रितयं
न हि क्वचिदपि ब्रह्मैव ते निर्गुणम्॥४५७॥ उपाधितादात्म्यविहीनकेव
लब्रह्मात्मनैवात्मनि तिष्ठतो मुनेः॥ प्रारब्धसद्भावकथा न युज्यते स्वप्ना
र्थसंबंधकथेव जाग्रतः॥४५८॥ न हि प्रबुद्धः प्रतिभासदेहे देहोपयोगि
न्यपि च प्रपञ्चे॥ करोत्यहंतां ममतामिदंतां किन्तु स्वयं तिष्ठति जाग
रेण॥४५९॥ न तस्य मिथ्यार्थसमर्थनेच्छा न संग्रहस्तज्जगतोपि दृष्टः
तत्रानुवृत्तिर्यदि चेन्मृषार्थे न निद्रया मुक्त इतीष्यते ध्रुवम्॥४६०॥ तद्वत्स

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रेब्रह्मणिवर्त्तमानः॥ सदात्मनातिष्ठतिनान्यदीक्ष्यते॥ स्मृतिर्यथास्वप्नविलो
कितार्थेतथाविदः प्राशनमोचनादौ॥४६१॥ कर्मणानिर्मितोदेहः प्रारब्धं
तस्यकल्प्यताम्॥ नानादेरात्मनोयुक्तंनैवात्माकर्मनिर्मितः॥४६२॥ अ
जोनित्यःशाश्वतइतिब्रूतेश्रुतिरमोघवाक्॥ तदात्मनातिष्ठतोऽस्यकुतः
प्रारब्धकल्पना॥४६२॥ प्रारब्धंसिध्यतितदायदादेहात्मनास्थितिः॥
अतो देहात्मभावोनैवेष्टःप्रारब्धंत्यज्यतामतः॥४६३॥ शरीरस्यापिप्रार
ब्धकल्पनाभ्रान्तिरेवहि॥ अध्यस्तस्यकुतःसत्वमसत्यस्यकुतोजनिः॥४६४
अजातस्यकुतोनाशःप्रारब्धमसतःकुतः॥ ज्ञानेनाऽज्ञानकार्यस्यसमूलस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ लयोयदि॥४६५॥तिष्ठत्ययंकथंदेहइतिशंकावतोजडान्॥समाधातुंबा
४६ ह्यदृष्ट्याप्रारब्धंवदतिश्रुतिः॥४६६॥नतुदेहादिसत्यत्वबोधनायवि
पश्चिताम्॥परिपूर्णमनाद्यंतमप्रमेयमविक्रियम्॥४६७॥एक
मेवाऽद्वयंब्रह्मनेहनानास्तिकिञ्चन॥सद्घनंचिद्घनंनित्यमानं
दघनमक्रियम्॥४६८॥एकमेवाद्वयंब्रह्मनेहनानास्तिकिञ्चन॥प्रत्य
गेकरसंपूर्णमनंतंसर्वतोमुखम्॥४६९॥एकमेवाऽद्वयंब्रह्मनेहनाना
स्तिकिञ्चन॥अहेयमनुपादेयमनादेयमनाश्रयम्॥४७०॥एक
मेवाऽद्वयंब्रह्मनेहनानास्तिकिञ्चन॥निर्गुणंनिष्कलंसूक्ष्मंनिर्वि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न

कल्पं निरंजनम्॥४७१॥ एकमेवाऽद्वयं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन॥
यन्निरूप्यस्वरूपं यन्मनोवाचामगोचरम्॥४७२॥ एकमेवाऽद्वयं
ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन॥ सत्समृद्धं स्वतः सिद्धं शुद्धं बुद्धमनीदृ
शम्॥४७३॥ एकमेवाऽद्वयं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन॥ निरस्त
रागा निरपास्तभोगाः शान्ताः सुदान्ता यतयो महान्तः॥४७४॥ वि
ज्ञाय तत्त्वं परमेतदन्तः प्राप्ताः परां निर्वृतिमात्मयोगात्॥४७४॥
भवानपीदं परतत्त्वमात्मनः स्वरूपमानंदघनं विचार्य्य॥ विधूय मो
हं स्वमनः प्रकल्पितं मुक्तः कृतार्थो भवतु प्रबुद्धः॥४७५॥ समाधि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० नासाधुविनिश्चलात्मनापश्यात्मतत्त्वंस्फुटबोधचक्षुषा॥निःसंशयः
५७ सम्यगवेक्षितश्चेच्छ्रुतःपदार्थोनपुनर्विकल्प्यते॥५०८॥स्वस्याऽवि
द्यावंधसंवंधमोक्षात्सत्यज्ञानानंदरूपात्मलब्धौ॥शास्त्रंयुक्तिर्देशि
कोक्तिःप्रमाणंचान्तःसिद्धास्वानुभूतिःप्रमाणम्॥ ५०९॥वंधो
मोक्षश्चतृप्तिश्चचिन्तारोग्यक्षुदादयः॥स्वेनैववेद्यायज्ज्ञानंपरेषा धा
मानुमानिकम्॥तटस्थिताबोधयन्तिगुरवःश्रुतयोयथा॥प्रज्ञयै
वतरेद्विद्वानीश्वरानुगृहीतया॥५११॥स्वानुभूत्यास्वयंज्ञात्वास्व मा
त्मानमखण्डितम्॥संसिद्धःसम्मुखंतिष्ठेन्निर्विकल्पात्मनात्मनि॥०

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

४१२।।वेदान्तसिद्धान्तनिरुक्तिरेषाब्रह्मैवजीवःसकलंजगच्च।।अख
ण्डरूपस्थितिरेवमोक्षोब्रह्मऽद्वितीयेश्रुतयःप्रमाणम्।।४१३।।इ
तिगुरुवचनाच्छ्रुतिप्रमाणात्परमवगम्यसतत्वमात्मयुक्त्या।।प्रश
मितकरणःसमाहितात्माक्वचिदचलाकृतिरात्मनिष्ठितोऽभूत्।।४१४ कि
कंचित्कालंसमाधायपरेब्रह्मणिमानसम्।।व्युत्थायपरमानंदादिदं
वचनमब्रवीत्।।४१५।।बुद्धिर्विनष्टागलिताप्रवृत्तिर्ब्रह्मात्मनोरेकतया
ऽधिगत्या।।इदंनजानेप्यनिदंनजानेकिंवाकियद्वास्यसुखस्यपारम्
४१६।।वाचावक्तुमशक्यमेवमनसामन्तुंनवास्वाद्यते।।स्वानंदामृतपूर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ पूरितपरब्रह्माम्बुधेर्वैभवम्॥अम्भोराशिविशीर्णवार्षिकशिला
४८ भावं भजन्मे मनो यस्यांशांशलवे विलीनमधुनानंदात्मना निर्वृत
म्॥४१७॥क्व गतं केन वा नीतं कुत्र लीनमिदं जगत्॥अधुनैव म
या दृष्टं नास्ति किं महदद्भुतम्॥४१८॥किं हेयं किमुपादेयं किमन्य
त्किं विलक्षणम्॥अखंडानंदपीयूषपूर्णे ब्रह्ममहार्णवे॥४१९
न किंचिदत्र पश्यामि न शृणोमि न वेद्म्यहम्॥स्वात्मनैव सदानंद
रूपेणास्मि स्वलक्षणः॥४२०॥नमो नमस्ते गुरवे महात्मने विमुक्तसं
गाय सदुत्तमाय॥नित्याऽद्वयानंदरसस्वरूपिणे भूम्ने सदाऽपारदयाम्बु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धाम्ने ॥४२१॥ यत्कटाक्षशशिसान्द्रचन्द्रिकापातधूतभवतापजश्र
मः ॥ प्राप्तवानहमखण्डवैभवानंदमात्मपदमक्षयं क्षणात् ॥४२२
धन्योऽहं कृतकृत्योऽहं विमुक्तोऽहं भवग्रहात् ॥ नित्यानंदस्वरूपो
हं पूर्णोऽहं त्वदनुग्रहात् ॥४२३॥ असङ्गोऽहमनङ्गोऽहमलिङ्गो
ऽहमभङ्गुरः ॥ प्रशान्तोऽहमनन्तोऽहममलोऽहं चिरन्तनः ॥४२४
अकर्त्ताऽहमभोक्ताऽहमविकारोऽहमक्रियः ॥ शुद्धबोधस्वरू
पोऽहं केवलोऽहं सदाशिवः ॥४२५॥ द्रष्टुः श्रोतुर्वक्तुः कर्त्तुर्भोक्तु
र्विभिन्न एवाऽहम् ॥ नित्यनिरंतरनिष्क्रियनिःसीमासङ्गपू

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰ चू॰ रो बोधात्मा ॥४२६॥ नाहमिदं नाहमदोऽप्युभयोरवभासकं परं शुद्धम् ॥
४८ बाह्याभ्यन्तरशून्यं पूर्णं ब्रह्माऽद्वितीयमेवाहम् ॥४२७॥ निरुपममना
दितत्त्वं त्वमहमिदमदइतिकल्पनादूरम् ॥ नित्यानंदैकरसं सत्यं ब्रह्मा
द्वितीयमेवाहम् ॥४२८॥ नारायणोऽहं नरकान्तकोऽहं पुरान्त
कोऽहं पुरुषोऽहमीशः ॥ अखण्डबोधोऽहमशेषसाक्षी निरीश्वरोऽहं निर
हं च निर्ममः ॥४२९॥ चिदेकरूपोऽहमशेषसाक्षी निरन्तरानन्दघनोऽ
हमक्रियः ॥ सनातनोऽहं पुरुषोऽहमव्ययः परात्परोऽहं परसङ्गवर्जितः
४३०॥ असङ्गकूटस्थचिदात्मकोऽहमाकाशवत्सर्वगतोऽहमेकः ॥ नि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रंशकोहंनिखिलात्मकोहंनिरंजनोऽहंनिरुपाधिरद्वयः॥४३१॥सर्वेषु
भूतेष्वहमेवसंस्थितोज्ञानात्मनाऽन्तर्बहिराश्रयःसन्॥भोक्ताचभो
ग्यंस्वयमेवसर्वंयद्यत्पृथग्दृष्टमिदंतयापुरा॥४३२॥मय्यखण्डसु
खाम्भोधौबहुधाविश्ववीचयः॥उत्पद्यन्तेविलीयन्तेमायामारुत
विभ्रमात्॥४३३॥स्थूलादिभावामयिकल्पिताभ्रमादारोपितानु
स्फुरणेनलोकैः॥कालेयथाकल्पकवत्सरायनर्त्वादयोनिष्कल
निर्विकल्पे॥४३४॥आरोपितंनाश्रयदूषकंभवेत्कदापिमूढैर्म
तिदोषदूषितैः॥नार्द्रीकरोत्यूषरभूमिभागंमरीचिकावारिमहा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रवाहः॥४३५॥आकाशवत्कल्पविदूरगोहमादित्यवद्भास्यविलक्षणो
हम्॥आहार्यवन्नित्यविनिश्चलोहमंभोधिवत्पारविवर्जितोऽह
म्॥४३६॥नमेदेहेनसंबंधोमेघेनेवविहायसः॥अतःकुतोमेत
द्धर्माजाग्रत्स्वप्नसुषुप्तयः॥४३७॥उपाधिरायातिसएव ग
च्छतिसएवकर्माणिकरोतिभुंक्ते॥सएवजीर्यन्म्रियतेसदाहंकुला
द्रिवन्निश्चलएवसंस्थितः॥४३८॥नमेप्रवृत्तिर्नचमेनिवृत्तिःसदैक
रूपस्यनिरंशकस्य॥एकात्मकोयोनिबिडोनिरंतरोव्योमेवपूर्णःसक
पन्नुचेष्टते॥४३९॥पुण्यानिपापानिनिरिंद्रियस्यनिश्चेतसोनिर्वि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कृतेर्निराकृतेः॥ कुतो मम ऽस्वराऽऽसुखानुभूतेर्वृत्तेष्वनन्वागतमित्यपि
श्रुतिः॥४४०॥ छायया स्पृष्टमुष्णं वा शीतं वा सुष्ठु दुष्ठु वा॥ न स्पृश
त्येव यत्किञ्चित्पुरुषं तद्विलक्षणम्॥४४१॥ न साक्षिणं साक्ष्यधर्माः सं
स्पृशन्ति विलक्षणम्॥ अविकारमुदासीनं गृहधर्माः प्रदीपवत्॥४४२॥
रवेर्यथा कर्मणि साक्षिभावो वह्नेर्यथा दाहनियामकत्वम्॥ रज्जोर्य
थारोपितवस्तुसंगस्तथैव कूटस्थचिदात्मनो मे॥४४३॥ कर्त्ताऽपि वा
कारयिताऽपि नाहं भोक्ताऽपि वा भोजयिताऽपि नाहम्॥ द्रष्टाऽपि वा
दर्शयिताऽपि नाहं सोऽहं स्वयंज्योतिरनीदृगात्मा॥४४४॥ चलत्युपा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि० चू० धीप्रतिबिम्बलोलसमोपाधिकं मूढधियो नयन्ति॥ स्वबिम्बभूतं रवि
५९ वद्विनिष्क्रियं कर्त्तास्मि भोक्तास्मि हतोऽस्मि हेति॥४४५॥ जलेवापि
स्थलेवापि लुठत्वेष जडात्मकः॥ नाहं विलिप्ये तद्धर्मैर्घटधर्मै
नभो यथा॥४४६॥ कर्तृत्वभोक्तृत्वखलत्वसत्वजडत्वबद्धत्ववि
मुक्ततादयः॥ बुद्धेर्विकल्पा न तु सन्ति वस्तुतः स्वस्मिन्परे ब्रह्मणि
केवलेऽद्वये॥४४७॥ यस्मिन्नस्ताशेषमायाविशेषं प्रत्यग्रूपं प्रत्य
६ यागम्यमानम्॥ सत्यज्ञानानन्तमानन्दरूपं ब्रह्माद्वैतं यत्तदेवाहम
स्मि॥४४८॥ सन्तु विकाराः प्रकृतेर्दशधा शतधा सहस्रधा वापि॥ तैः किं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मेऽसंगचित्तेनैष्यंवुद्दमंवरंस्पृशति॥४४८॥अव्यक्तादिस्थूलपर्य
न्तमेतद्विश्वंयत्राभासमात्रंप्रतीतम्॥व्योमप्रख्यंसूक्ष्ममाद्यं
तहीनंब्रह्माऽद्वैतंयत्तदेवाहमस्मि॥४४९॥सर्वाधारंसर्ववस्तुप्रका
शंसर्वाकारंसर्वगंसर्वशून्यम्॥नित्यंशुद्धंनिश्चलंनिर्विकल्पं
ब्रह्माऽद्वैतंयत्तदेवाहमस्मि॥४५०॥निष्क्रियोस्म्यविकारोस्मि
निष्कलोस्मिनिराकृतिः॥निर्विकल्पोस्मिनित्योऽस्मिनिरा
लम्बोस्मिनिर्द्वयः॥४५१॥सर्वात्मकोऽहंसर्वोहंसर्वातीतोहमद्व
यः॥केवलाखण्डवोधोहमानंदोहंनिरन्तरम्॥स्वाराज्यसा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ म्राज्यविभूतिरेषा भवत्कृपाश्रीमहितप्रसादात्॥ आप्ता मया श्रीगु
५२ रवे महात्मने नमो नमस्तेस्तु पुनर्नमोऽस्तु॥४५२॥ महास्वप्ने मा
याकृतजनिजरामृत्युगहने भ्रमन्तं क्लिश्यन्तं बहुलतरतापैर
कुलं नुदिनम्॥ अहंकारव्याघ्रव्यथितमिममत्यन्तकृपया प्रबोध्य प्र
मि स्वापात्परमवितवान्मामसि गुरो॥४५३॥ नमस्तस्मै सदेकस्मै कस्मै
चिन्महसे नमः॥ यदेतद्विश्वरूपेण राजते गुरुराजते॥४५४॥ इति नत
मवलोक्य शिष्यवर्यं समधिगतात्मसुखं प्रबुद्धतत्त्वम्॥ प्रमुदितहृदयः स
देशिकेन्द्रः पुनरिदमाह वचः परं महात्मा॥४५५॥ ब्रह्मप्रत्ययसंततिर्जगद

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तोब्रह्मैवसत्सर्वतःपश्याध्यात्मदृशाप्रशान्तमनसासर्वास्ववस्थास्वपि॥
रूपादन्यदवेक्षितंकिमभितस्तच्चक्षुष्मतांदृश्यतेतद्वद्ब्रह्मविदःसतःकिम
परंबुद्धेर्विहारास्पदम्॥४५६॥कस्तांपरानंदरसानुभूतिमुत्सृज्यशून्ये
षुरमेतविद्वान्॥चन्द्रेमहाह्लादिनिदीप्यमानेचित्रेन्दुमालोकयितुं
कइच्छेत्॥४५७॥असत्पदार्थानुभवेनकिंचिन्नह्यस्तितृप्तिर्नच
दुःखहानिः॥तदद्वयानंदरसानुभूत्यातृप्तःसुखंतिष्ठसदात्मनिष्ठ
या॥४५८॥स्वमेवसर्वतःपश्यन्मन्यमानःस्वमद्वयम्॥स्वानंदमनुभु
ञ्जानःकालंनयमहामते॥४५९॥अखण्डबोधात्मनिनिर्विकल्पेवि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० कल्पनं व्योम्नि पुरुषकल्पनम् ॥ तदद्वयानंदमयात्मना सदा शांतिं पराम
५३ मेत्य भजस्व मौनम् ॥४६०॥ तूष्णीमवस्थोपरमोपशान्तिर्बुद्धेर स्या
सत्कल्पविकल्पहेतोः ॥ ब्रह्मात्मना ब्रह्मविदो महात्मनो यत्राद्व
यानंदसुखं निरंतरम् ॥४६१॥ नास्ति निर्वासनान्मौनात्परं सुख
कृदुत्तमम् ॥ विज्ञातात्मस्वरूपस्य स्वानंदरसपायिनः ॥४६२॥ गच्छं
स्तिष्ठन्नुपविशञ्छयानो वान्यथापि वा ॥ यथेच्छया वसेद्विद्वाना
त्मारामः सदा मुनिः ॥४६३॥ न देशकालासनदिग्यमादिलक्ष्या
द्यपेक्षाऽप्रतिबद्धवृत्तेः ॥ संसिद्धतत्त्वस्य महात्मनोऽस्ति स्ववेदने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कानियमायवस्था॥ ४६४॥ घटोयमितिविज्ञातुंनियमःकोन्वपेक्ष्य
ते॥ विनाप्रमाणंसुष्ठुत्वंयस्मिन्नस्तिपदार्थधीः॥ ४६५॥ स्वप्रमा
त्मानित्यसिद्धःप्रमाणेसतिभासते॥ नदेशंनापिवाकालंनशु
द्धिंवाप्यपेक्षते॥ ४६६॥ देवदत्तोहमित्येतद्विज्ञानंनिरपेक्षकम्॥ तद्वद्ब्रह्म
विदोप्यस्यब्रह्माहमितिवेदनम्॥ ४६७॥ भानुनेवजगत्सर्वंभास्यतेय
स्यतेजसा॥ अनात्मकमसत्तुच्छंकिंनुतस्यावभासकम्॥ ४६८॥ वेदशा
स्त्रपुराणानिभूतानिसकलान्यपि॥ येनार्थवन्तितंकिन्नुविज्ञातारंप्र
काशयेत्॥ ४६९॥ एषस्वयंज्योतिरनंतशक्तिरात्माप्रमेयःसकलानुभू

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्तिः॥ यमेववित्तायविमुक्तवंधोजयत्ययंब्रह्मविदुत्तमोत्तमः॥ नखिद्य
तेनोविषयैःप्रमोदतेनसज्जतेनापिविरज्यतेच॥ स्वस्मिन्सदाक्रीडतिनं
दतिस्वयंनिरन्तरानंदरसेनतृप्तः॥४७१॥ क्षुधांदेहव्यथांत्यक्त्वाबालः
क्रीडतिवस्तुनि॥ तथैवविद्वान्रमतेनिर्ममोनिरहंसुखी॥४७२॥ चि
न्ताशून्यमदैन्यभैक्ष्यमशनंपानंसरिद्वारिषुस्वातन्त्र्येणनिरंकुशा
स्थितिरभीर्निद्राश्मशानेवने॥ वस्त्रंक्षालनशोषणादिरहितंदिग्व
स्तुसर्वामहीसंचारोनिगमान्तवीथिषुविदांक्रीडापरब्रह्मणि॥४७३ सदा
भुंक्तेयथेष्टंनगरेषुभैक्ष्यंसरित्सुस्वंतुपिबत्यभीष्टम्॥ शेतेगृहादौरम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तेसदात्मन्यकिञ्चनवृत्तिरीयःसमुक्तः॥४७४॥क्षुन्नस्यचिन्तांवसन
स्यचिन्तांशरीरचिन्तांचतदन्यचिन्ताम्॥विस्मृत्यवाह्यंसततंचिदात्म
न्यकिञ्चनस्तिष्ठतियःसमुक्तः॥४७५॥विमानमालंब्यशरीरमेतद्भु
नक्त्यशेषान्विषयानुपस्थितान्॥परेच्छयावालवदात्मवेत्तायोव्य
क्तलिङ्गोऽननुषक्तवाह्यः॥४७६॥दिगंवरोवापिचसाम्वरोवात्व
गंवरोवापिचिदम्बरस्थः॥उन्मत्तवद्वापिचवालवद्वापिशाचवद्वा
पिचरत्यवन्याम्॥४७७॥कामान्नीकामरूपीसंश्चरत्येकचरोमुनिः
॥स्वात्मनैवसदातुष्टःस्वयंसर्वात्मनास्थितः॥४७८॥क्वचिन्मूढोवि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰
५५

द्वान्क्वचिदपिमहाराजविभवःक्वचिद्भ्रान्तःसोम्यःक्वचिद्‌जगराचारक
लितः॥क्वचित्पात्रीभूतःक्वचिदवमतःक्वाप्यविदितश्चरत्येवंप्राज्ञःसत
तपरमानंदसुखितः॥४७९॥निर्धनोऽपिसदातुष्टोप्यसहायोमहा
बलः॥नित्यतृप्तोप्यभुञ्जानोप्यसमःसमदर्शनः॥४८०॥अपिकु
र्वन्नकुर्वाणश्चाभोक्ताफलभोग्यपि॥शरीर्यप्यशरीर्येषपरिच्छि
न्नोऽपिसर्वगः॥अशरीरंसदादान्तमिमंब्रह्मविदंक्वचित्॥प्रिया
प्रियेनस्पृशतस्तथैवचशुभाशुभे॥४८२॥स्थूलादिसंबंधवतोभि
मानिनःसुखंचदुःखंचशुभाऽशुभेच॥विध्वस्तबंधस्यसदात्मनो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मुनेः कुतः शुभं वाप्यशुभं फलं वा॥४८३॥ तमसा ग्रस्तवद्भानादग्रस्तो
पि रविर्जनैः॥ ग्रस्त इत्युच्यते भ्रान्त्या ह्यज्ञात्वा वस्तुलक्षणम्॥ तद्व
द्देहादिबंधेभ्यो विमुक्तं ब्रह्मवित्तमम्॥ पश्यन्ति देहिवन्मूढाः श
रीराभासदर्शनात्॥४८५॥ अहिनिर्ल्वयिनीवायं मुक्तदेहस्तु ति
ष्ठति॥ इतस्ततश्चाल्यमानो यत्किंचित्प्राणवायुना॥ स्रोतसा
नीयते दारु यथा निम्नोन्नतस्थलम्॥ दैवेन नीयते देहो यथाका
लोपभुक्तिषु॥४८७॥ प्रारब्धकर्मपरिकल्पितवासनाभिः संसा
रिवच्चरति भुक्तिषु मुक्तदेहः॥ सिद्धः स्वयं वसति साक्षिवदत्र तू

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० क्षीं चक्रस्य मूलमिव कल्पविकल्पशून्यः ॥४८८॥ नैवेन्द्रियाणि वि
५६ षयेषु नियुंक्त एष नैवोपयुंक्त उपदर्शनलक्षणस्थः ॥ नैव क्रि
याफलमपीषदवेक्ष्यमीशः स्वानंदसांद्ररसपानसुमत्तचित्तः
४८९॥ लक्ष्यालक्ष्यगतिं त्यक्त्वा यस्तिष्ठेत्केवलात्मना ॥ शिव एव स्वयं सा क्षा
दयं ब्रह्मविदुत्तमः ॥४९०॥ जीवन्नेव सदा मुक्तः कृतार्थो ब्रह्मवित्तमः ॥ उ
पाधिनाशाद्ब्रह्मैव सन्ब्रह्माप्येति निर्द्वयम् ॥४९१॥ शैलूषो वेषसद्भावा
भावयोश्च यथा पुमान् ॥ तथैव ब्रह्मविच्छ्रेष्ठः सदा ब्रह्मैव नाऽपरः ॥४९२
यत्र क्वापि विशीर्णं सत्पर्णमिव तरोर्वपुः पतनात् ॥ ब्रह्मीभूतस्य यतेः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रागेव हि तच्चिदग्निना दग्धम्॥४८३॥सदात्मनि ब्रह्मणि तिष्ठतो मुनेः पू
र्णाद्वयानंदमयात्मना सदा॥न देशकालाद्युचितप्रतीक्षा त्वङ्मांसविट्
पिण्डविसर्जनाय॥४८४॥देहस्य मोक्षो नो मोक्षो न दंडस्य कमण्डलोः॥
अविद्याहृदयग्रंथिमोक्षो मोक्षो यतः सतः॥४८५॥कुल्यायामथ नद्यां
वा शिवक्षेत्रेऽपि चत्वरे॥पर्णं पतति चेत्तेन तरोः किन्नु शुभाशुभम्॥प
त्रस्य पुष्पस्य फलस्य नाशवद्देहेन्द्रियप्राणधियां विनाशः॥ नैवात्म
नः स्वस्य सदात्मकस्यानंदाकृतेर्वृक्षवदास्त एषः॥४८७॥प्रज्ञानघन इ
त्यात्मलक्षणं सत्यसूचकम्॥ऽनूद्यौपाधिकस्यैव कथयन्ति विनाशनम्

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि॰चू॰ ५७

४९८॥ अविनाशी वा अरेऽयमात्मेति श्रुतिरात्मनः॥ प्रब्रवीत्यविनाशित्वं वि
नश्यत्सु विकारिषु॥४९९॥ पाषाणवृक्षतृणधान्यकटांबराद्या दग्धा भ
वंति हि मृदेव यथा तथैव॥ देहेन्द्रियासुमनआदि समस्तदृश्यं ज्ञानाग्निद
ग्धमुपयाति परात्मभावम्॥५००॥ विलक्षणं यथा ध्वांतं लीयते भानु
तेजसि॥ तथैव सकलं दृश्यं ब्रह्मणि प्रविलीयते॥५०१॥ घटे नष्टे यथा व्योम
व्योमैव भवति स्फुटम्॥ तथैवोपाधिविलये ब्रह्मैव ब्रह्मवित्स्वयम्॥५०२॥
क्षीरं क्षीरे यथा क्षिप्तं तैलं तैले जलं जले॥ संयुक्तमेकतां याति तथात्मन्या
त्मविन्मुनिः॥५०३॥ एवं विदेहकैवल्यं सन्मात्रत्वमखंडितम्॥ ब्रह्मभा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वंप्रध्वंसयत्निनोवर्त्तेते पुनः ॥२०४॥ सदात्मैकत्वविज्ञानदग्धाऽविद्यादि
वर्ष्मणः ॥ अमुष्य ब्रह्मभूतत्वाद्ब्रह्मणः कुतउद्भवः ॥२०५॥ मायाक्लृप्तौवं
धमोक्षौ नस्तः स्वात्मनि वस्तुतः ॥ यथा रज्जौ निष्क्रियायां सर्पाभासविनि
र्गमौ ॥२०६॥ आवृतेः सदसत्वाभ्यां वक्तव्ये वंधमोक्षणे ॥ नावृतिर्ब्रह्मणः
काचिदन्याभावादनावृतम् ॥२०७॥ यद्यस्त्यद्वैतहानिः स्याद्द्वैतं नो सहते
धंच श्रुतिः ॥ वंधश्च मोक्षश्च मृषैव मूढा बुद्धेर्गुणं वस्तुनि कल्पयंति ॥ दृ
गावृतिं मेघकृतां रवौ यथा यतोऽद्वयाऽसंगचिदेतदक्षरम् ॥२०८॥
-- अस्तीति प्रत्ययो यश्च यश्च नास्तीति वस्तुनि ॥ बुद्धेरेव गुणावेतौ न तु

हंच

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वि०चू० नित्यस्यवस्तुनः॥५०९॥अतस्तौमायया क्लृप्तौबंधमोक्षौनचात्मनि
५८ ॥निष्कलेनिष्क्रियेशान्तेनिरवद्येनिरञ्जने॥५१०॥अद्वितीयेपरे
तत्वेव्योमवत्कल्पनाकुतः॥ननिरोधोनचोत्पत्तिर्नबद्धोनचसाध
कः॥५११॥नमुमुक्षुर्नवैमुक्तइत्येषापरमार्थता॥५१२॥सकल
निगमचूडास्वान्तसिद्धान्तगुह्यंपरमिदमतिगुह्यंदर्शितंतेम
याऽद्य॥अपगतकलिदोषंकामनिर्मुक्तबुद्धिंतमनुवदसकृत्वा त्वां शम
भावयित्वामुमुक्षुम्॥५१३॥इतिश्रुत्वागुरोर्वाक्यंप्रश्रयेणाकृ
तानतिः॥सतेनसमनुज्ञातोययौनिर्मुक्तबंधनः॥५१४॥गुरु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सिद्धे

रेष सदानंदसिंधौ निर्मग्नमानसः ॥ पावयन्वसुधां सर्वां विचचार नि
रन्तरम् ॥५१५॥ इत्याचार्यस्य शिष्यस्य संवादेनात्मलक्षणम् ॥ निरू
पितं मुमुक्षूणां सुखबोधोपपत्तये ॥५१६॥ हितमिदमुपदेशमाद्रियं
तां विहितनिरस्तसमस्तचित्तदोषाः ॥ भवसुखविरताः प्रशान्तचि
त्ताः श्रुतिरसिका यतयो मुमुक्षवो ये ॥५१७॥ संसाराऽध्वनि ता
पभानुकिरणप्रोद्भूतदाहव्यथाखिन्नानां जलकांक्षया मरुभुवि
भ्रान्त्या परिभ्राम्यताम् ॥ अत्यासन्नसुधाम्बुधिं सुखकरं ब्र
ह्माऽद्वयं दर्शयन्त्येषा शंकरभारती विजयते निर्वाणसंदायि

वि॰चू॰ नी॥५१८॥इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छंकराचा
५८ र्यविरचितो विवेकचूडामणिः समाप्तः॥ ॐतत्सत् श्रीमत्स
द्गुरुनाथार्पणमस्तु॥ श्रीसदाशिवार्पणमस्तु॥ पौषशुक्ल
त्रयोदश्यां सोमवारे पुस्तकं लिखीतमस्तु मार्तंडेन स
म्वत् १८२० ॥ श्रीदुर्गायैनमः॥ श्रीअन्नपूर्णायैनमः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri